

Öğretmenlerimizin ve
Öğrencilerimizin
Yanındayız

LGS

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

#Evde Kal
Türkiye

KONU
ANLATIMI

8. Sınıf



[f](#) Ortaokul Öğretmenleri (LGS/Yardımlaşma)

[v](#) İşleyen Zeka / Son Viraj / Beyin Takımı Yayınları

Öğretmenlerimizin ve
Öğrencilerimizin
Yanındayız

LGS

BİR KAHRAMAN
DOĞUYOR

#Evde Kal
Türkiye

KONU
ANLATIMI

8. Sınıf





Bilgi Hazinem

- Avrupa'da düşünce alanında en köklü değişimlerin yaşandığı dönem 18. yüzyıldır. Aydınlanma, 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve her konuda akla öncelik tanıyan düşünce sistemine denir. Aydınlanma çağında aklın kullanılması ile doğru bilgiye ulaşılabileceği fikri temel alınmıştır. Bu dönemde Newton, Kopernik, Galileo, Descartes gibi bilim insanları ortaya çıkmıştır.
- Fransız İhtilali Fransa'da mutlak monarşinin yıkılarak yerine cumhuriyetin kurulmasıdır. 1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali'yle eşitlik, özgürlük, adalet, milliyetçilik gibi fikir akımları yayılmıştır. Milliyetçilik ilkesi hızlı bir şekilde yayılarak çok uluslu devletlerin yıkılmasında etkili olmuştur.
- Sanayi İnkılabı, buhar gibi yeni güç kaynaklarının kullanımı ve makineleşme sayesinde üretim yapısında ve ekonomide meydana gelen değişimdir. İlk olarak 18. yüzyılda İngiltere'de başlamıştır. Daha sonra diğer Avrupa ülkelerine ve dünyaya yayılmıştır.

Sanayi İnkılabı'nın Sonuçları

- Büyük fabrikalar kuruldu ve üretimde büyük bir artış meydana geldi.
- Yeni buluşlara ve teknik ilerlemeye önem verildi.
- Modern işçi sınıfı doğdu ve işçi haklarını koruyan sendikalar ortaya çıktı.
- Köyden kente göç hızlandı.
- Ham madde ve pazar ihtiyacı arttı.
- Büyük sermayeli şirketler ve bankalar kuruldu.
- Dünya genelinde sömürgecilik yaygınlaştı.
- İnsanların refah seviyesi yükseldi.

- Tanzimat Fermanı, Türk tarihinde demokratikleşmenin ilk somut adımıdır. Sultan Abdülmecit Dönemi'nde Gülhane Parkı'nda okunmuştur. Islahat Fermanı, Müslümanlarla Hristiyanlar arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla ilan edilmiştir. Islahat Fermanı ile azınlıklara geniş haklar verilmiştir. Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanun-i Esasi hazırlanarak 1876 tarihinde I. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Kanun-i Esasi halka özgürlük sunarken "Egemenlik kayıtsız şartsız Osmanlı ailesinindir." ifadesi eklenmiştir. Yaklaşık bir yıl sonra meşrutiyet rejimi kaldırılmıştır. İttihat ve Terakki Örgütü'nün baskıları sonucunda 1908 yılında II. Abdülhamit ikinci kez meşrutiyeti ilan etmiştir. Osmanlı Devleti 20.yy. başlarında hem milliyetçilik akımının etkisiyle ayaklanan milletlerle uğraşmış hem de Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmalarına engel olmaya çalışmıştır.
- Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti. Mustafa Kemal'in çocukluk döneminde milliyetçilik akımının etkisiyle birçok isyan çıkmış ve milletler bağımsızlıklarına ulaşmaya başlamışlardı. Osmanlı Devleti'nde bu dağılmayı durdurmak için bazı fikir akımları ön plana çıkmıştır.
- Ülkede yaşayan herkesin din farkı gözetilmeden eşit tutulmasını savunan Osmanlılık, bütün Müslümanların halifenin egemenliği altında toplanmasını savunan İslamcılık, Osmanlının kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmak olduğunu savunan Batıcılık, bütün Türkleri tek bir çatı altında toplamayı isteyen Türkçülük akımları ortaya çıkmıştır.
- Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşmasında çocukluk yıllarında yaşadıkları, okul hayatı, öğretmenleri, okuduğu kitaplar ve yazarlar etkili olmuştur. Ayrıca Mustafa Kemal ülke dışına gittiği görevlerde de gördüklerinden etkilenmiştir.

BENİM
NOTLARIM

#sonvirajyayinlari
#isleyenzekayayinlari
#beyintakimiyayinlari

İşleyen Zeka Yayınları
Son Viraj Yayınları
Beyin Takımı Yayınları

İşleyen Zeka / Son Viraj / Beyin Takımı Yayınları

Kazanım

Kazanım 8.1.1: Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

Kazanımın Şifresi

- Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı sonrasında hızlanan sömürgecilik faaliyetleri ile mücadele etmek zorunda kalmıştır.
- Fransız İhtilali sonrasında tüm dünyaya yayılan demokrasi hareketleri Osmanlı Devleti'ni de etkilemiş bu etki nedeniyle Tanzimat Dönemi ve Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı Devleti'nde demokratikleşme dönemi başlamıştır.
- Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktararak buhar gücüyle çalışan makineler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular. Böylece Sanayi İnkılabı doğdu.
- Avrupalı devletler ihtiyaç duydukları ham maddeyi henüz sanayileşmemiş ülkelerden karşılayarak ürettikleri ürünleri de aynı ülkelerde pazarladılar. Böylece sömürgecilik doğdu ve kısa sürede gelişti.
- Osmanlı Devleti Coğrafi Keşiflere katılmamış ve sömürge yarışına girmemiştir. Bu yüzden ekonomik olarak olumsuz etkilenmiştir. Sanayi İnkılabı'nın başlaması ile de sanayileşemediği için sömürgeci devletlerin açık pazarı hâline gelmiştir.
- Fransız İhtilali Osmanlı Devleti'ni milliyetçilik fikrinin ortaya çıkması ile etkiledi.
- Milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan azınlıkların ayaklanmasına neden oldu.
- Osmanlı Devleti bu olumsuz durumları durdurabilmek için Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı'nı (1856) yayınlayarak azınlıkların devletten ayrılmasını, onlara eşitlik, adalet ve daha fazla özgürlük vaat ederek engellemeye çalıştıysa da başarılı olamadı.
- Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti'nde padişah kendi üstünde bir gücün, yani kanun gücünün varlığını kabul etmiştir.
- Islahat Fermanı dış baskılar sonucu ilan edilmiş bir fermanıdır. Müslümanlar ile gayrimüslimler arasında tam bir eşitlik sağlamayı ve azınlık haklarını genişleterek Avrupalıların Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmalarını önlemeyi amaçlamıştır.

- 20. yüzyılda Avrupalı devletler tarafından desteklenen azınlık isyanları başarıya ulaşmış ve Osmanlı Devleti dağılmaya devam etmiştir. Osmanlı aydınları dağılmayı engellemek için Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi düşünce akımlarını ileri sürmüşler ancak bu da dağılmanın önüne geçememiştir.
- Osmanlılık fikrinde, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan bütün milletleri dil, din, ırk ve mezhep ayırmaksızın kanun önünde eşit görmek ve kendilerini temsil etme hakkı vermek amaçlanmıştır.
- İslamcılık fikrinde, Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşayan Müslümanların bir arada tutulması hedeflenmiş, böylece devletin bütünlüğünü sağlanmaya çalışılmıştır.
- Batıcılık fikrinde, devletin bütünlüğünün ve kurtuluşunun ancak ve ancak Batı'nın biliminden ve teknolojisinden yararlanarak sağlanacağını savunmuştur.
- Türkçülük fikrinde, devletin kurtuluşunun millî değerlere bağlı kalınarak, bu değerlerin korunması ile sağlanabileceği belirtilmiştir. Savunucuları Mehmet Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp'tir. Devletin Türk topluluklarını bir arada tutarak kurtulabileceğini düşünmüşlerdir.

ÖRNEK

Avrupa'da gelişen Sanayi İnkılabı ile sanayileşen Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı ülkesine kolaylıkla ihraç ettiler. Osmanlı pazarları Avrupa'dan gelen maliyeti düşük sanayi mallarıyla doldu. İnsanlar, ithal ürünleri satın almaya yöneldiler.

Buna göre Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

- A) İşsiz insan sayısında azalma olmasına
- B) Küçük el tezgâhlarının sayısında artış yaşanmasına
- C) Devletin vergi gelirlerinin çok yüksek düzeye ulaşmasına
- D) Ülke topraklarının uluslararası açık bir pazara dönüşmesine

2018 - 2019 Ekim

ÇÖZÜM

Verilen metin incelendiğinde Sanayi İnkılabı sonucunda Avrupa'daki malların Osmanlı topraklarında hızla dolaşmaya başlaması ülke topraklarının uluslararası açık bir pazara dönüşmesine neden olduğu söylenebilir.

Cevap D



Bilgi Hazinem

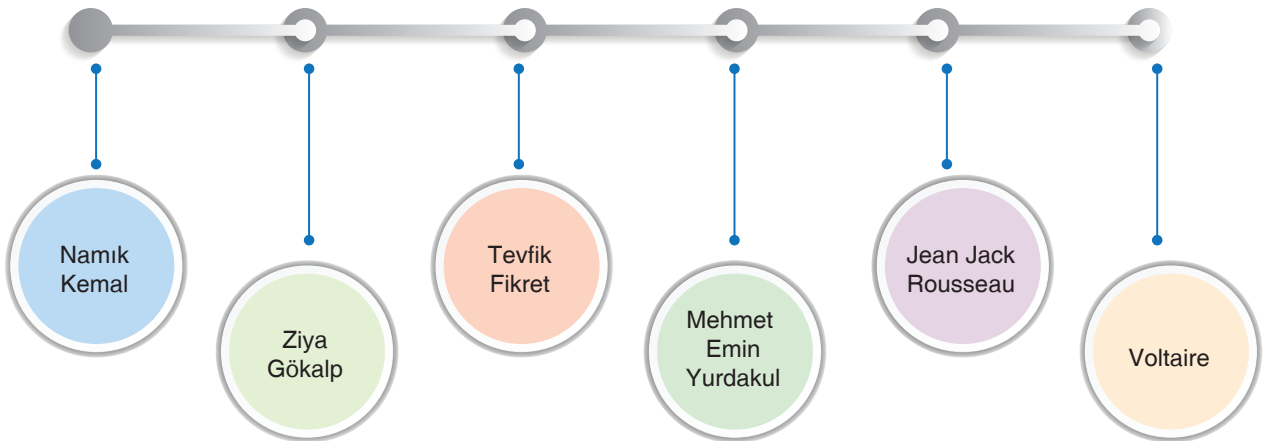
- Okul çağına gelen Mustafa'nın öğrenimine hangi okulda başlayacağı konusu ailede küçük bir tartışmaya neden oldu. Zübeyde Hanım Mustafa'nın mahalle mektebine gitmesini isterken, Ali Rıza Efendi yeni yöntemlerle eğitim almasını istiyordu. Mustafa, önce mahalle mektebinde okula başladı; kısa süre sonra da buradan alınarak Şemsi Efendi Okuluna gönderildi.
- Şemsi Efendi Mektebinde yeni öğretim metotları uygulanmakta, okuma ve yazmayı kolaylaştıracak araç ve gereçler kullanılmaktaydı. Modern eğitim yapan bu okul, Mustafa'nın fikri gelişimini olumlu etkiledi. Komşusu Kadri Bey'in askerî okula giden oğluna imrenerek Selânik Askerî Rüştiyesi sınavlarına girdi ve kazandı. Böylece üstün başarılarla dolu askerlik hayatı başlamış oldu. Selânik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Bey onunla yakından ilgilendi. Hatta isimlerinin aynı olmasından dolayı "Kemal" ismini ekledi. Manastır Askerî İdadisinde arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabete ilgi duydu. Ayrıca bu okulda edebiyat öğretmeni Mehmet Asım Bey ona askerlikle ilgili derslere daha fazla ağırlık vermesini söyledi. Manastır Askerî İdadisinde tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal'de tarih bilinci uyandırdı.

- Mustafa Kemal Fransız İhtilali'nin etkilerinden, Balkanların karışık durumundan, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu zor durumlardan da etkilenmiştir.
- Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Şam 5.Ordu'dur. Mustafa Kemal tarih sahnesine ilk olarak 31 Mart Olayı ile çıkmıştır. Kurmay başkanlığını kendisinin yaptığı Hareket Ordusu ile İstanbul'daki isyanı bastırmıştır.
- Trablusgarp'ın İtalyanlar tarafından işgal edilmesi sonrası Osmanlı Devleti bölgeye yardım gönderemeyince Mustafa Kemal'in de içinde bulunduğu bazı gönüllü subaylar gizlice bölgeye gitmiş ve halkı İtalyanlara karşı teşkilatlandırmışlardır.
- Mustafa Kemal Balkan Savaşlarında görev almış ve burada araziye tanıma fırsatı bulmuştur. Burada edindiği tecrübeyi Çanakkale Savaşlarında kullanmıştır.

NOT

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı eğitim veren okullar, dinî eğitim veren medreseler, azınlık okulları ve yabancı okulların bir arada bulunması eğitim ve öğretimde birlik olmadığının kanıtıdır.

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatında Etkili Olan Kişiler ve Dönemler



Kazanım

Kazanım 8.1.2: Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

Kazanımın Şifresi

- Mustafa Kemal'in çocukluk yıllarının geçtiği Selânik'te Ermeni, Sırp, Yunan, Bulgar, Yahudi gibi farklı milletler bir arada yaşamıştır.
- Osmanlı'da farklı milletlerin bir arada yaşıyor olması öncelikle çok uluslu bir yapı olduğunu göstermektedir. Çok uluslu olması da beraberinde şehrin çok kültürlü bir yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Bununla beraber farklı dillerin konuşulmasını, değişik kültürlerin bir arada yaşamasını, gelenek ve göreneklerin farklı olmasını sağlamıştır.
- Mustafa; Osmanlı Devleti'nin en bunalımlı döneminde, 1881'de, o zamanlar bir Osmanlı sancağı olan Selânik'te, orta gelirli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi.
- Mustafa; sevgi, saygı ve dayanışma duygularının yoğun olduğu bir aile ortamında yetişmiştir. Aile hayatına büyük önem veren ve ilk ilhamını ailesinden aldığını sık sık dile getiren Mustafa, birçok konuşmasında bireylerin yetişmesinde ailenin önemine vurgu yapmıştır.
- Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selânik'in hem Batı ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de sosyal ve kültürel yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır.
- Genç Mustafa'nın fikirlerinin oluşumunda içinde doğup büyüdüğü çevre kadar aldığı eğitimin etkisi vardır. Mustafa birbirinden farklı şehirlerde eğitim almış, bu şehirlerdeki durumlardan istifade ederek tecrübelerini geliştirmiştir.
- Mustafa Kemal'in okula başlamasıyla ilgili anne ve babası arasında fikir ayrılığı vardı. Bu fikir ayrılığı o dönemde farklı tarzda eğitim veren okulların bulunmasından kaynaklanıyordu.
- Mustafa Kemal eğitim hayatına sivil okullarda başlamış, daha sonra askerî okullara geçmiştir.

- Şemsi Efendi Okulunun modern tarzda eğitim vermesi Mustafa Kemal'in gelişimini de etkilemiştir.
- Manastır Askerî İdadisinde, sınıf arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabete (güzel konuşma sanatı) ilgi duymuştur.
- Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde başlayan tarih sevgisi, hayatının sonuna kadar devam etmiş ve bu onun Türk kültürü ve milliyetçilik konularında düşüncelerini oluşturmuştur.
- Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü dönemde Osmanlı sınırları içerisinde eğitim birliği bulunmaktaydı. Yabancı okullar, azınlık okulları, askerî okullar, geleneksel okullar ve batı tarzı eğitim veren okullar tamamen farklı yöntemler ve içeriklerle eğitim yapıyorlardı. Osmanlı Devleti'nde bulunan farklı okullar, yetiştirilen insanların farklı kültürel özellikleri taşımasına neden olmuştur.
- Mustafa Kemal'in okuduğu okullar sırasıyla şöyledir:
 - Mahalle Mektebi (Selânik)
 - Şemsi Efendi Okulu (Selânik)
 - Selânik Mülkiye Rüştiyesi (Selânik)
 - Selânik Askerî Rüştiyesi (Selânik)
 - Manastır Askerî İdadisi (Manastır)
 - Harp Okulu (İstanbul)
 - Harp Akademisi (İstanbul)

ÖRNEK

Manastır Askerî İdadi yıllarında Mustafa Kemal'i en çok etkileyen olaylardan biri de 1897 Türk-Yunan Savaşı olmuştur. Bu savaşta Türk ordusu savaş meydanında zafer kazanmasına rağmen barış masasında istediğini elde edememiştir.

Bu durum Mustafa Kemal'de, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisinin iyi yönetilemediği fikrini oluşturmuştur?

- A) Millî kültür çalışmalarının B) Millî eğitimin
C) Ekonominin D) Dış politikanın

LGS – 2018

ÇÖZÜM

Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde okurken meydana gelen savaş ve sonrasında masada istediğini alamaması dış politikada Osmanlı Devleti'nin başarısız olduğunu göstermektedir.

Cevap D

Kazanım

Kazanım 8.1.3: Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

Kazanımın Şifresi

- Mustafa Kemal Osmanlı Devleti'nin dağılmaya yüz tuttuğu bir dönemde dünyaya geldi. Üstelik o, birçok sorunun yaşandığı bir bölgede, Balkanlarda doğdu ve büyüdü. Mustafa Kemal, devletin yaşadığı bu sorunları çocukluğundan itibaren farkına varmış ve büyüdükten sonra bu sorunların çözümüne yönelik fikirler üretmiştir.
- Mustafa Kemal de ilk terbiye ve ilhamını ailesinden aldı. Daha sonra öğretmenleri onun karakterini şekillendirmeye devam ettiler.
- Mustafa her şeyi başkasından bekleyen bir karaktere sahip değildi. Daha çocukluğundan itibaren kendini yetiştirmek için üstün gayret gösterdi. O, yapması gerekenleri düşünür, keşfeder ve uygular.
- Mustafa'nın okumaya karşı büyük bir ilgisi vardı. Yerli ve yabancı birçok fikir adamını okur ve onların fikirlerini analiz ederdi. Kitapları okurken sayfa kenarlarına notlar alır, kimi zaman kendi fikirlerini de bu notların yanına yazardı. Mustafa Kemal yabancı düşünce adamlarının eserlerinden istifade edebilmek için Fransızca öğrenmiştir.
- Mustafa Kemal'in yabancı dil bilmesi yabancı gazete ve dergileri okuyabilmesinin yolunu açmıştı. Okuduğu yabancı gazete ve dergiler Mustafa Kemal'in dünyada olup bitenlerden haberdar olmasına zemin hazırladı. Resmî görevlerle Avrupa'da bulunması da Batı'yı yakından tanımasına yardımcı oldu.
- Farklı şehirlerde okumuş olması ve bir subay olarak Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerinde görev yapması Mustafa Kemal'in bilgisini artırıp düşünce dünyasını geliştirdi. Mustafa Kemal bu görevleri esnasında, devletin ve halkın içine düştüğü durumu yakından görme imkânı buldu. O, bu durumdan rahatsızlık duyup kurtuluş çareleri üzerinde düşünceler geliştirdi.
- Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının oluşumunda yerli ve yabancı bazı aydınlar da etkili olmuştur.

- Mustafa Kemal 1896-1899 yılları arasında Manastır'da Askerî İdadi eğitimini tamamlamıştır. Bu kentte dünya görüşü ve kişiliği şekillenmiştir. Sıra arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata, sanata ve hitabete ilgisi başlamış, Namık Kemal'in şiirlerini ve Mehmet Emin Yurdakul'u tanımıştır. Ziya Gökalp'in Türkçülük fikirlerinden etkilenmiş yine tarih dersine de burada ilgi duymaya başlamıştır.
- Manastır'a yabancı devletlerin müdahalede bulunmaları onun siyasi görüşüne yeni ufuklar açmıştır. Askerî İdadi yıllarında Voltaire (Volter), J. J. Rousseau (Russo), Montesquieu gibi yabancı yazarlar onda özgürlük, adalet eşitlik gibi duyguların yeşermesine neden oldu.

ÖRNEK

Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü dönemde ülkede; bir tarafta geleneksel öğretime devam eden medreseler, diğer tarafta modern mekteplerle birlikte, askerî okullar ve çeşitli meslek okulları eğitim öğretim faaliyetlerinde bulunuyordu. Bunun yanında ülkede yaşayan gayrimüslimlerin açtıkları azınlık okulları da vardı. Bu okulların her biri kendi amaçları doğrultusunda eğitim yapıyordu. Bu karışık durum ülkede, düşünce ve bilgi birikimi yönünden farklı kuşaklar yetişmesine neden oluyordu.

Bu parçadan Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü dönemdeki eğitim öğretim sistemi ile ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Farklı fikir ve anlayışa sahip insanlar yetiştirecek yapıdadır.
- B) Değişik inançlara öğrenim imkânı tanınmıştır.
- C) Eğitim alanında Avrupa'dan etkilenilmiştir.
- D) Ülkede eğitim birliği sağlanmıştır.

Kasım – 2015

ÇÖZÜM

Verilen parçadan Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü dönemle ilgili farklı tarzda okulların bulunmasından farklı fikir ve anlayışa sahip insanların yetiştirilebileceğine, gayrimüslimlerin açtıkları azınlık okullarından değişik inançlara öğrenim imkânının tanındığını, modern mekteplerin bulunmasından Avrupa'dan etkilenildiğine ulaşılabilir. Farklı tarzlarda eğitim veren çeşitli okulların bulunması eğitim birliğinin olmadığını göstermektedir.

Cevap D

Kazanım

Kazanım 8.1.4: Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

Kazanımın Şifresi

- Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal, 5 Şubat 1905 tarihinde merkezi Şam'da bulunan 5. Ordu'ya atandı.
- Mustafa Kemal ve bazı arkadaşları Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdular.
- 1907 yılına kadar Şam'da kalan Mustafa Kemal, buradan merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu karargâhının Selânik şubesine atandı.
- Mustafa Kemal, Selânik'te iken İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu. Bu cemiyetin çalışmaları sonucu ülkede yeniden meşrutiyet ilan edildi. Ancak bir süre sonra meşrutiyet karşıtları İstanbul'da ayaklanma çıkardılar. 31 Mart Vakası adı verilen isyanı bastırmak için Selânik'te, Hareket Ordusu adıyla bir ordu hazırlandı. Bu ordunun ismini Mustafa Kemal koydu. Kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı.
- Mustafa Kemal, İstanbul'daki görevini tamamladıktan sonra tekrar Selânik'e döndü (1909).
- Mustafa Kemal 1910 yılında orduyu temsilen Picardie'de (Pikardi) yapılacak askeri manevraları izlemesi amacıyla Fransa'ya gönderildi.
- Balkan Savaşları sonrasında Sofya Ataşemiliterliğine atandı (1913). Sofya'da iken Batı'daki kalkınmanın sebeplerini araştırdı.
- Mustafa Kemal, 31 Mart Vakası'ndan sonra subayların siyasete karışmasının tehlikelerini sezmisti.
- İtalya, gelişen sanayisine ham madde ve pazar bulabilmek için Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a saldırdı.
- Osmanlı yönetimi, Trablusgarp'ı savunabilmek için bazı subayları gizlice bölgeye gönderdi. Aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bu subaylar kılık değiştirerek Trablusgarp'a gittiler. Mustafa Kemal önce vapurla Mısır'ın İskenderiye şehrine, oradan da "Mustafa Şerif" takma adıyla bir gazeteci olarak Trablusgarp'a geçti.

- Trablusgarp'a geçen Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi subaylar yerli halkı teşkilatlandırarak onları İtalyanlara karşı direnişe geçirdiler. Derne ve Tobruk'ta uygulanan bu taktik başarılı oldu. İtalyanlar sahil şeridinden öteye geçemediler.
- Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkanlarda da savaş çıktı. Böylelikle iki ateş arasında kalan Osmanlı Devleti, İtalya ile olan savaşını sonlandırmak zorunda kaldı. İmzalanan Uşi Antlaşması (18 Ekim 1912) ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı.
- Trablusgarp Savaşı devam ederken Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını ele geçirmek isteyen Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Rusya'nın teşvikiyle birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldırdılar (8 Ekim 1912). I. Balkan Savaşı olarak tarihe geçen bu olay, Osmanlı Devleti açısından felaketle sonuçlandı.
- İttihatçı subaylardan Enver Paşa, yanındaki askerlerle hükûmetin toplantı yaptığı salonu bastı ve Sadrazam'ı istifaya zorladı (23 Ocak 1913). Tarihe Bâb-ı Âli Baskını diye geçen bu olaydan sonra devletin yönetimi İttihatçıların kontrolüne geçti.
- Balkan devletleri Osmanlı Devleti'nden aldıkları toprakları paylaşırken anlaşmazlığa düştüler. Bulgaristan'ın en fazla payı alarak Ege Denizi'ne ulaşması, diğer Balkan devletlerinin özellikle de Yunanistan'ın tepkisine neden oldu. Kısa bir süre sonra Balkan devletleri kendi aralarında savaşmaya başlayarak II. Balkan Savaşı'nı gerçekleştirdiler.

ÖRNEK

Mustafa Kemal;

- 31 Mart Olayı'nda sadece isyanın bastırılmasında değil, ordunun kurulması ve harekâtın planlanmasında da rol oynamıştır.
- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İstanbul'a gelmiş ve ülkeyi kurtarmak için arkadaşlarıyla toplantılar düzenlemiştir.

Bu bilgilerden Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden hangileri çıkarılabilir?

- A) Teşkilatçılık - Vatanseverlik
- B) İleri görüşlülük - Vatanseverlik
- C) Kararlılık - İnkılapçılık
- D) Birleştiricilik - İnkılapçılık

2019 LGS

ÇÖZÜM

Mustafa Kemal ile ilgili verilen bilgilere bakıldığında 31 Mart olayındaki girişimlerinin teşkilatçı bir yapıya sahip olduğunu, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra ülkeyi kurtarmak için girişimlerde bulunması vatansever bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Cevap A

Öğretmenlerimizin ve
Öğrencilerimizin
Yanındayız

LGS

MİLLÎ UYANIŞ:
BAĞIMSIZLIK
YOLUNDA ATILAN
ADIMLAR

#Evde Kal
Türkiye

KONU
ANLATIMI

8. Sınıf





Bilgi Hazinem

- ➔ Birinci Dünya Savaşı çok sayıda devletin birbiri ile mücadele ettiği, dünya tarihinde yaşanan ilk büyük savaştır. Bu savaş geniş bir alana yayılmış, birçok devleti ve toplumu etkisi altına almıştır.
- ➔ 19. yüzyılda sanayileşmenin hızlanması, gelişen ülkelerin ham madde ve pazar arayışlarını büyük oranda artırdı. Sanayileşen devletler ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sömürgecilik yarışını hızlandırdılar. Güçlü ekonomilere sahip devletler arasında yaşanan bu rekabet ortamı devletler arasındaki siyasi ve askerî yarış da beraberinde getirdi. Avrupalı devletler daha çok sömürge elde etmek ve sömürgeleştirdikleri toprakları korumak amacıyla hızla silahlanma yarışına girdiler.

	İtilaf Devletleri (Üçlü Anlaşma)	İttifak Devletleri (Üçlü Bağlaşma)
Savaş başlamadan önce	İngiltere, Fransa, Rusya	İtalya, Almanya, Avusturya-Macaristan
Savaş başladıktan sonra	İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya, Sırbistan, Japonya, Brezilya, Portekiz, ABD, Yunanistan	Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı Devleti, Bulgaristan

- ➔ Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni kendi yanında istemesinin nedenleri şunlardır:
- Yeni cepheler açıp savaş alanını genişletmek
 - Osmanlı'nın jeopolitik konumundan faydalanmak
 - Osmanlı'nın halifelik gücünden faydalanmak
- ➔ Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girme nedenleri şunlardır:
- Kaybettiği toprakları geri almak
 - Siyasî yalnızlıktan kurtulmak
 - Almanya'nın savaşı kazanacağına olan inanç

- ➔ Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda savaştığı cephe-ler:

- **Kafkas Cephesi:** Osmanlı'nın savaştığı ilk cephe- dir. Sarıkamış'ta ordumuzun soğuk iklim şartlarına karşı yenilmesiyle Ruslar, Muş, Bitlis, Erzurum ve Erzin- can'ı ele geçirdiler.
- **Kanal Cephesi:** Almanların isteği ile İngilizlerin sö- mürgecilerine giden yolu kapatmak için açıldı. Savaşı Osmanlı kaybetti.
- **Irak Cephesi:** İngiliz ordusunda aralarında generale- rin bulunduğu yüzlerce subay ve binlerce asker Kut-ül Amare'de esir alınmıştır.
- **Suriye-Filistin :** Osmanlı Devleti, İngiliz ve Araplara karşı savaştı ve savaşı kaybetti.
- **Hicaz-Yemen:** Osmanlı Devleti kutsal yerleri korumak için İngiliz ve Araplarla savaştı.
- **Çanakkale Cephesi:** İtilaf Devletleri Rusya'ya yardım götürmek ve Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak için önce denizden saldırdı fakat başarısız oldu. Daha sonra karadan saldırdı, burada da Mustafa Kemal ve askerleriyle çarpıştı. Sonuçta İtilaf Devletleri başarısız oldu.

- ➔ 1915 yılının Nisan ayında Van ve çevresinde isyan eden Ermeniler, bu bölgede yaşayan nüfusun büyük bölümünü katlettiler. Osmanlı Devleti bölgedeki kargaşaya son ver- mek için 27 Mayıs 1915'te Sevk ve İskân Kanunu'nu çıkar- tarak Ermenileri zorunlu ve geçici olarak göç ettirdi.

- ➔ Birinci Dünya Savaşı sonunda:

- Çok uluslu devletler yıkıldı.
- Milletler Cemiyeti kuruldu.
- Bazı ülkelerde rejim değişiklikleri yaşandı.
- İttifak Devletleri savaşı kaybetti.
- Millî devletler kuruldu.

Kazanım

Kazanım 8.2.1: Birinci Dünya Savaşı'nın sebepleri-
ni ve savaşın başlamasına yol açan
gelişmeleri kavrar.

Kazanımın Şifresi

- I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan gelişmeler-
den biri Sanayi İnkılabı'ydı. Sanayi İnkılabı ile dev-
letler bir yandan "ham madde" ve "pazar arayışına"
yönelirken diğer yandan "sömürgecilik" yarışı hız
kazandı.
- Sömürgecilik yarışına katılan devletler, birbirlerine
üstünlük sağlamak için hem sanayilerini geliştirdi-
ler hem de hızla silahlandılar.
- I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan bir diğer
önemli gelişme de Fransız İhtilali idi. İhtilalle ortaya
çıkan "milliyetçilik" düşüncesi, çok uluslu devletle-
rin içerisindeki azınlıkların isyan etmelerine neden
oldu. Bu isyanlardan en fazla Osmanlı Devleti ile
Avusturya-Macaristan İmparatorluğu etkilendi.
- I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere büyük bir sö-
mürge imparatorluğu kurmuştu. Siyasal birliğini
geç tamamlayan Almanya ise gelişen sanayisi için
ham madde ve pazar arayışı içine girdi. Almanya,
bir yandan İngiltere'nin sömürgelerine göz diker-
ken diğer yandan zengin kömür havzası olan Al-
sas-Loren bölgesini Fransa'dan aldı.
- Devletler arasında yaşanan gerginlik ve rekabet,
bloklaşmalara neden oldu. Almanya'nın öncülü-
ğünde Avusturya-Macaristan ve İtalya bir araya
gelerek İttifak Devletleri blokunu, İngiltere'nin ön-
cülüğünde Fransa ve Rusya bir araya gelerek İtilaf
Devletleri blokunu kurdular.
- XX. yüzyılın başlarına gelindiğinde Avrupa'da si-
yasi ortam oldukça gergindi. Olası bir savaş için
bütün şartlar oluşmuştu. Bu gergin atmosferde,
Saraybosna'yı ziyaret eden Avusturya-Macaristan
veliahdının bir Sırp tarafından öldürülmesi sava-
şın bahanesi oldu. Avusturya-Macaristan İmpara-
torluğu, suikasttan sorumlu tuttuğu Sırbistan'a sa-
vaş açtı. Diğer Avrupalı devletler de kısa sürede
savaşa katıldılar.

İtilaf Devletleri	İttifak (Bağlaşma) Devletleri
İngiltere Fransa Rusya	Almanya Avusturya-Macaristan İtalya
Sonradan Katılanlar İtalya, Sırbistan, Romanya, Japonya, ABD, Belçika, Hollanda, Yunanistan	Sonradan Katılanlar Osmanlı Devleti, Bulgaristan

ÖRNEK

I. Dünya Savaşı'nda devletler İttifak ve İtilaf olmak
üzere iki gruba ayrılmıştır.

İttifak (Bağlaşma) Devletleri	İtilaf (Anlaşma) Devletleri
Savaştan önce: Almanya, Avusturya-Macaristan, İtalya. Savaş sırasında: Osmanlı Devleti ve Bulgaristan katıldı.	Savaştan önce: İngiltere, Fransa, Rusya. Savaş sırasında: İtalya, ABD, Sırbistan, Yunanistan, Japonya, Brezilya, Portekiz ve Romanya bu gruba katıldı.

**Verilen tabloya göre aşağıdakilerden hangisine
ulaşamaz?**

- A) Savaş başladıktan sonra her iki gruba da başka
devletlerden katılım olmuştur.
- B) Devletler başka devletlerle anlaşarak güç dengesi
oluşturmaya çalışmıştır.
- C) Birinci Dünya Savaşı'na en son dahil olan devlet
Rusya olmuştur.
- D) Savaş sırasında taraf değiştiren devletler olmuş-
tur.

2018 - 2019 Kasım

ÇÖZÜM

Verilen tabloya bakıldığında Rusya'nın savaştan
önce İtilaf Devletlerinin arasında yer aldığı görülmek-
tedir. Bu nedenle "Birinci Dünya Savaşı'na en son
dahil olan devlet Rusya olmuştur." ifadesi söylene-
mez.

Cevap C

Kazanım

Kazanım 8.2.2: Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

Kazanımın Şifresi

- I. Dünya Savaşı başladığında Osmanlı yöneticileri, bir yandan ülke güvenliğini sağlamaya yönelik tedbirler alırken diğer yandan da devletin takip edeceği savaş politikasını belirlemeye çalışıyorlardı.
- Almanya, savaşı daha erken bitirmeyi amaçlıyordu. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin kendi yanında savaşa girmesini istiyordu. Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa sokmak istemesinin başlıca nedenleri şunlardır:
 - Halifeliğin gücünden yararlanarak İtilaf Devletleri'nin sömürgesi altında yaşayan Müslümanların isyan etmesini sağlamak,
 - Yeni cepheler açılmasını sağlayarak Almanya'nın cephelerdeki yükünü hafifletmek,
 - İngiltere için Hindistan'a ve Uzak Doğu'ya ulaşımında çok önemli olan Süveyş Kanalı'nı tehdit altında tutmak,
 - Rusya'ya Boğazlardan gidebilecek her türlü yardımı engelleyerek çarlık rejiminin çöküşünü hızlandırmak,
 - Osmanlı Devleti'nin yer altı kaynaklarından (maden kömürü, petrol) ve insan gücünden yararlanmak,
 - Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmaktır.
 - Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde şu durumlar etkili olmuştur:
 - Son dönemlerde kaybedilen bazı toprakları geri almak istemeleri,
 - Almanya'nın savaşı kazanacağına inanmaları,
 - Uluslararası alanda siyasi yalnızlıktan kurtulmayı düşünmeleri.
 - Orta Asya'daki Türklerle bağlantı kurmak istemeleridir.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle;
 - Savaş daha geniş bir alana yayılmış, yeni cepheler açılmıştır.
 - Almanya'nın cephelerdeki yükü azalmış savaşın süresi uzamıştır.
 - Osmanlı toprakları İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalarla paylaşılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Savaştığı Cepheler**Taarruz Cepheleri**

- Kafkas
- Kanal (Mısır)

Savunma Cepheleri

- Çanakkale
- Irak
- Suriye
- Hicaz-Yemen

Müttefiklere Yardım Cepheleri

- Makedonya
- Romanya
- Galiçya

- Rusya Kafkas Cephesi savaşlarında Ermenileri daha önce olduğu gibi Osmanlı yönetimine karşı ayaklandırmıştır.
- İtilaf Devletleri hem Rusya'ya yardım götürmek hem de Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak amacıyla Çanakkale Boğazı'na saldırdı. Denizden geçemeyince karadan zorladılar ama burada da başarısız oldular.
- Mustafa Kemal I. Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi, Suriye – Filistin Cephesi ve Çanakkale Cephesi'nde önemli başarılar elde etmiştir.
- Savaşın sonlarına doğru ABD savaşa İtilaf Bloğunda dahil oldu. Başkan Wilson bazı ilkeler yayınladı ve bu ilkeler savaşın bitmesinde etkili oldu.

ÖRNEK

Birinci Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti,

- Tarafsızlığını ilan etti.
- Boğazları ulaşımına kapattı.
- Ülke genelinde seferberlik başladı.
- Kapitülasyonları kaldırdığını duyurdu.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

- A) Ülke güvenliğini sağlamayı
- B) Savaş dışında kalmayı
- C) Ekonomik baskılardan kurtulmayı
- D) Dış borçları kapatmayı

2019 LGS

ÇÖZÜM

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti; Boğazları ulaşımına kapatarak ülke güvenliğini sağlamayı, tarafsızlığını ilan ederek savaş dışında kalmayı, kapitülasyonları kaldırarak ekonomik baskılardan kurtulmayı hedeflemiştir. Verilen bilgilerden dış borçları kapatmayı hedeflediğiyle ilgili bir çıkarıma ulaşılamaz.

Cevap D



#sonvirajyayinlari



#isleyenzekayayinlari



#beyintakimiyayinlari



İşleyen Zeka Yayınları



Son Viraj Yayınları



Beyin Takımı Yayınları



İşleyen Zeka / Son Viraj / Beyin Takımı Yayınları



Bilgi Hazinesi

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sonunda Mondros Ateşkes Anlaşması'nı imzaladı.

Mondros Ateşkes Anlaşması	
Tarih	30 Ekim 1918
Yer	Limni Adası - Mondros Limanı - Agememnon adlı savaş gemisi
İmzalayanlar	Osmanlı adına; Rauf Bey / İtilaf Devletleri adına; Amiral Calthorpe

Mondros Ateşkes Anlaşması ve Maddelerin Yorumları

Madde	Yorum
Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak ve bu yerlerdeki istihkâmlar İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir.	İstanbul ve Anadolu arasındaki bağlantı kesilmiştir.
Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması için bırakılacak bir miktar kuvvet dışında Osmanlı ordusu derhal terhis edilecektir. (5.madde)	Osmanlının savunma gücü yok edilmiştir.
Toros tünelleri İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir.	Osmanlının ulaşımını kontrol altına almışlardır.
İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumda, istedikleri herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecekler. (7.madde)	Anadolu'nun tamamı işgale açık hâle gelmiştir.
Hükümet haberleşmesi dışında telsiz, telgraf ve kabloların denetimi İtilaf Devletlerinin denetimine geçecektir. (12.madde)	İtilaf Devletleri Türk halkının organize olmasını engellemiştir.
Doğudaki altı vilayette (Erzurum, Van, Diyarbakır, Elazığ, Sivas, Bitlis) bir karışıklık çıkması hâlinde İtilaf Devletleri, bu vilayetlerden herhangi bir kısmını işgal edebileceklerdir. (24.madde)	İtilaf Devletleri Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurmayı hedeflemiştir.

Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanması karşısında;

- İstanbul Hükûmetinin tutumu,** Anadolu'ya nasihat heyetleri göndererek işgallerin geçici olduğunu ve karşı konulmaması konusunda halkı bilgilendirmiştir. Teslimiyetçi bir tutum sergilemiştir.
- Mustafa Kemal'in tutumu,** Mondros Ateşkes Anlaşması'nın maddelerinin yoruma açık olduğunu, ülkenin işgal edilebileceğinden dolayı kabul edilemez olduğunu savunmuştur.
- Halkın tutumu,** halk yapılan işgalleri kabullenmemiş ve bu durum karşısında Kuvâ-yı Millîye birlikleri ve direniş cemiyetleri kurarak mücadelecilik olduğunu göstermiştir.

Kazanım

Kazanım 8.2.3: Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.

Kazanımın Şifresi

- Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanmasından Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışına kadar meydana gelen olaylar hakkında sorular gelmektedir.
- Ateşkes antlaşması, barış antlaşması yapıncaya kadar olan geçici bir antlaşmadır. Fakat İtilaf Devletleri barış antlaşmasını beklemeden Anadolu'yu işgale başlamışlardır.
- Paris Barış Konferansı'nda; yenilen devletlerle yapılacak antlaşmaları gözden geçirmek ve Osmanlı Devleti'ni paylaşmak için toplanmışlardır. Batı Anadolu topraklarının İtalya yerine daha güçsüz ve söz dinleyen Yunanistan'a verilmesi kararlaştırılmıştır.
- Wilson İlkelerinden dolayı sömürgeciliğin yerini manda ve himayecilik almıştır.
- Mondros Ateşkes Anlaşması hakkında tutumlar ise şöyledir:
- **İstanbul Hükûmeti:** İşgalleri kolaylaştırmaya çalışmıştır. Hatta Anadolu'ya nasihat heyetleri göndererek işgallerinin geçici olduğu ve karşı konulmaması gerektiği konusunda halkı ikna etmeye çalışmıştır.
- **Mustafa Kemal:** Mondros Ateşkes Anlaşması'nın maddelerinin açık olmadığını ve her türlü yoruma açık hazırlandığına inanıyordu. Mustafa Kemal, 5 Kasım 1918'de Sadrazam İzzet Paşa'ya çektiği telgrafta antlaşma şartlarının yanlış uygulanabileceğini, bu yüzden ordunun terhis edilmemesi gerektiğini söylemiştir.
- Osmanlı Devleti, bu antlaşmayı imzalayarak fiilen tarihe karışmıştır.
- Mustafa Kemal, İtilaf Devletlerinin gemilerini limanda görünce yanında bulunanlara "Geldikleri gibi giderler!" diyerek kendisine ve Türk milletinin bağımsızlık mücadelesine olan inancını göstermiştir.
- Halk işgallere karşı Kuvâ-yı Millîye birlikleri ile mücadele etmiştir.

ÖRNEK

(I) Osmanlı yönetimi, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra işgallere karşı sessiz kalıyordu. (II) Yönetime göre işgale direnmek imkânsızdı ve istekler yerine getirilerek belki uygun şartlarda bir antlaşmaya varılabilirdi. (III) Ülkenin hemen her yerinde kargaşa ve düzensizlik vardı, halk ne yapacağını bilemez hâldeydi. (IV) Ancak işgallerin başlamasıyla birlikte Türk halkı kimseden emir ve talimat almadan vatanını, toprağını savunmaya başladı.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde, Osmanlı yönetiminin işgallere karşı duyarsız kalmasının sebebi verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV
Kasım 2014

ÇÖZÜM

Osmanlı yönetimine göre "işgale direnmek imkânsızdı ve İtilaf'ların istekleri yerine getirilirse belki uygun şartlarda bir antlaşmaya gidilebilirdi." anlayışı hakimdir.

Cevap B

ÖRNEK

Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi Osmanlı Devleti'nin otoritesini kaybettiğine kanıt gösterilemez?

- A) Kuvâ-yı Millîye birliklerinin kurulması
B) Anadolu'nun işgal edilmesi
C) Osmanlı ordusunun terhis edilmesi
D) Mebusan Meclisinin İstanbul'da toplanması

ÇÖZÜM

Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin Anadolu'daki otoritesi zayıflamış, işgaller başlamış, Osmanlı ordusu dağıtılmıştır. Böylece Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir.

Mebusan Meclisinin toplanması ise saltanat ve İstanbul Hükûmeti'nin otoritesi adına olumlu bir gelişmedir.

Cevap D

 #sonvirajyayinlari

 #isleyenzekayayinlari

 #beyintakimiyayinlari

 İşleyen Zeka Yayınları

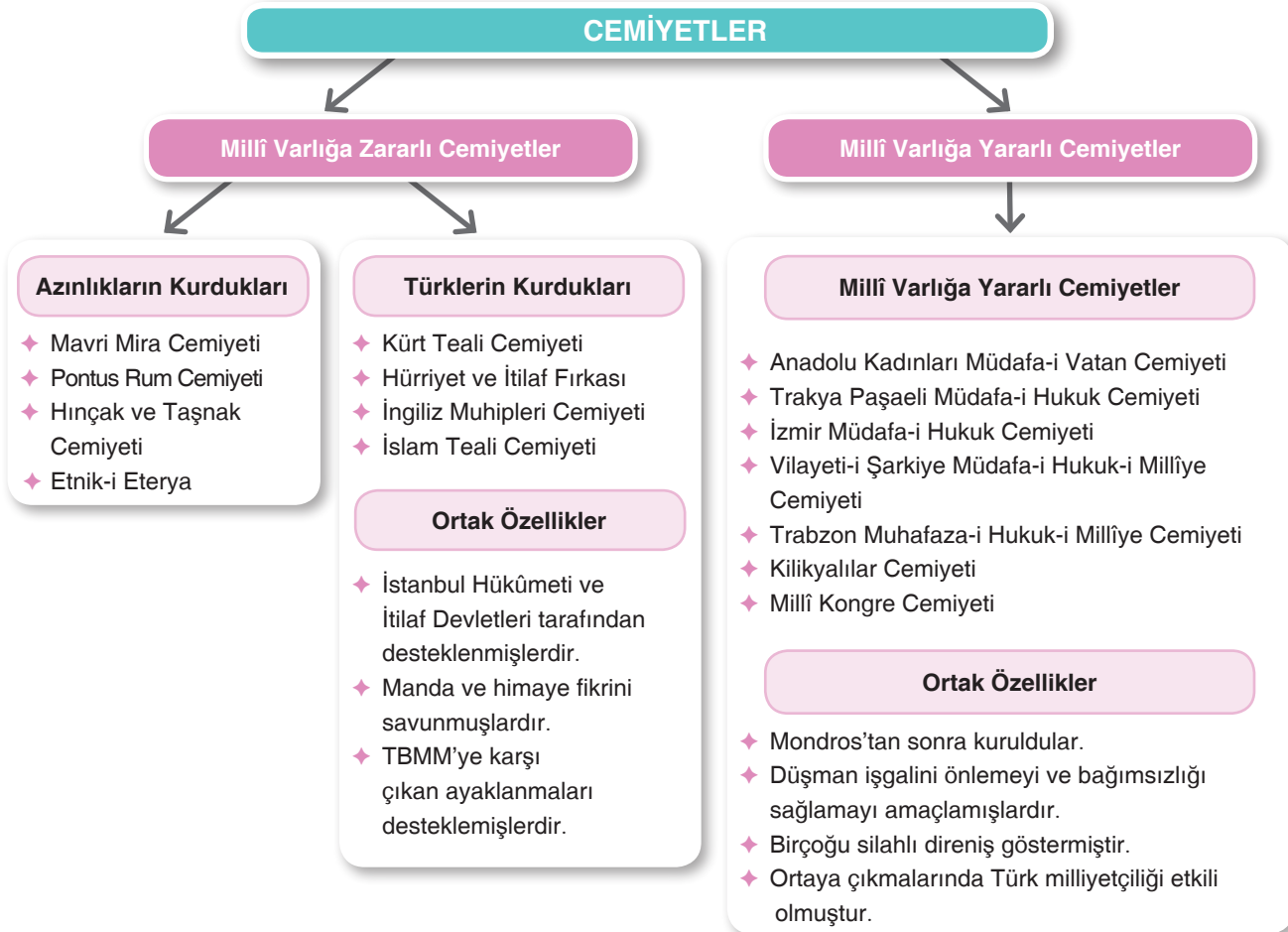
 Son Viraj Yayınları

 Beyin Takımı Yayınları



Bilgi Hazinesi

- Paris Barış Konferansı'nda Batı Anadolu İtalya'ya değil Yunanlara verildi. Yunanlar İtilaf Devletlerinin donanmasının da desteğini alarak 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiler. İşgal ettikleri yerlerde katliama giriştiler. İzmir'in işgali Anadolu'da geniş yankı buldu.
- Osmanlı Devleti'nin Mondros'tan sonra başlayan işgallere sessiz kalması üzerine Türk halkı işgallere karşı sessiz kalmayacağını gösterdi. Bu amaçla Anadolu'nun birçok yerinde cemiyetler kuruldu. İtilaf Devletleri Mondros'un 7. maddesini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayarak Anadolu'nun birçok yerinde işgallere başladı. Türk halkı işgallere karşı başta İstanbul olmak üzere birçok yerde mitingler düzenleyerek işgalleri protesto etti. Anadolu'nun her yerinde haksız işgallere karşı yerel güçler oluşturuldu. Bu güçlerin amacı kendilerinden sayı ve güç olarak daha çok ve kuvvetli olan düşman birliklerini savunma savaşları yaparak durdurmak veya saldırılarını yavaşlatmaktır. Bu yerel direniş örgütlerine Kuvâ-yı Millîye adı verilmekteydi. Bu örgütlere bağımsızlık mücadelesi için eli silah tutan herkes katılıyordu.
- Kuvâ-yı Millîye'nin özellikleri şu şekildedir:
- Dağınık ve düzensiz birliklerinden oluşur.
 - Askerî disiplinden yoksundur.
 - İhtiyaçları halk tarafından karşılanmaktadır.
 - Düşman ilerleyişini durdurmasa da yavaşlatmaktadır.
 - Bölgesel kurtuluş çareleri aramaktadır.



Kazanım

Kazanım 8.2.4: Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.

Kazanımın Şifresi

- Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra ordumuz terhis edilmiş, silahlarına el konmuş ülke kendisini savunma gücünden yoksun bırakılmıştır. Osmanlı Hükûmeti işgallere kayıtsız kalmış hatta İtilaf Devletleri ile iş birliği yapmıştır. Bu olumsuzluklar karşısında halk bağımsızlığını kaybetmemek için direniş birlikleri oluşturarak silahlı direnişi başlatmıştır. Bu birlikler, Kuvâ-yı Millîye olarak isimlendirilmiştir.
- Osmanlı ordusunun terhis edilmesinden dolayı ülke savunmasız kaldığı için tamamen gönüllü halktan oluşan, emir komuta zinciri bulunmayan, tüm ihtiyaçları halktan karşılanan "Kuvâ-yı Millîye" birlikleri kurulmuştur. Düzenli ordunun kuruluşuna kadar vatan savunmasında önemli hizmetlerde bulunmuştur.
- **Rumların ve Ermenilerin kurdukları zararlı cemiyetler:**
 - 1) Etnik-i Eterya 2) Mavri Mira
 - 3) Pontus-Rum 4) Hınçak ve Taşnak
- **Millî varlığa düşman cemiyetler:**
 - 1) İslam Teali 2) Kürt Teali
 - 3) İngiliz Muhipleri 4) Wilson Prensipleri
- **Yararlı cemiyetler:**
 - 1) Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk
 - 2) Trabzon Muhafaza-i Hukuk
 - 3) Trakya-Paşaeli
 - 4) Kilikyalılar
 - 5) İzmir Müdafaa-i Hukuk
 - 6) İzmir Reddi İlhak
- Millî varlığa yararlı cemiyetler bölgesel olarak kurulmuştu. Her cemiyet kendi bölgesinin işgalden kurtarılmasına önem vermiştir. Bunun farkında olan ve Millî Mücadele'yi tek merkezden yürütmek isteyen Mustafa Kemal, birleştirici ve bütünleştirici gücünü kullanarak tüm yararlı cemiyetleri Sivas Kongresi'nde **Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** adı altında birleştirmiştir.

ÖRNEK

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Rumların bölgede yaptıkları isyanlara ve Yunanların işgaline karşı kurulmuştur. Bölgenin kültürel, ekonomik, nüfus bakımından Türklere ait olduğunu tarihi belgelerle ispatlamak için çalışmalar yapmıştır. Edirne'de iki defa kongre yaparak silahlı direniş kararı almış, gerekirse yerli halktan asker toplanabileceğini ilan etmiştir.

Buna göre Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti;

- I. Bölgenin Türklere ait olduğunu ispat etmeye çalışmıştır.
- II. Bölgesel nitelikte kongreler yapmıştır.
- III. İşgallere karşı silah kullanılabileceğini belirtmiştir.
- IV. Askere alma işlemlerini zorunlu hâle getirmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II.
- B) II ve III.
- C) I, II ve III.
- D) I, II, III ve IV.

2018-2019 Aralık

ÇÖZÜM

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile ilgili verilen bilgilere bakıldığında "Bölgenin Türklere ait olduğunu ispat etmeye çalışmıştır." , "Bölgesel nitelikte kongreler yapmıştır." ve "İşgallere karşı silah kullanılabileceğini belirtmiştir." ifadelerine ulaşılabilmektedir. Fakat "Askere alma işlemlerini zorunlu hâle getirmiştir." gibi bir ifadeye ulaşılamaz.

Cevap C



Bilgi Hazinem

➔ Mustafa Kemal 9.Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. Her ne kadar bölgedeki karışıklıkları önlemek amacıyla gitmiş olsa da Mustafa Kemal'in gerçek niyeti Millî Mücadele'yi başlatmaktır. Samsun'un İtilaf kontrolünde olmasından dolayı Mustafa Kemal, Havza'ya geçti.

➔ Mustafa Kemal, Havza'da bir genelge yayımladı.

Havza Genelgesi

- Yurdun her tarafında protesto mitingleri düzenlenmesini istedi.
- İtilaf Devletlerine protesto telgrafları çekilmesini istedi.
- Gösteriler sırasında Hristiyan halka kötü davranılmamasını istedi.

➔ Mustafa Kemal Havza'dan Amasya'ya geçerek burada da bir genelge yayımladı.

Amasya Genelgesi

- Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- İstanbul Hükûmeti sorumluluklarını yerine getirememektedir.
- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- Milletin durumunu saptamak için her türlü etki ve denetimden uzak bir ulusal kurulun varlığı şarttır.
- Anadolu'nun her yönden güvenilir yerlerinden biri olan Sivas'ta millî bir kongre düzenlenecektir.
- Doğu illeri adına Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.

➔ Mustafa Kemal Amasya'dan Erzurum'a geçti. Yolda giderken askerlik görevinden istifa etti ve kongreye sivil olarak katıldı. Erzurum Kongresi toplanış olarak bölgesel fakat aldığı kararlar itibarıyla ulusal bir kongredir.

Erzurum Kongresi

- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür parçalanamaz.
- Her türlü yabancı işgaline karşı millet topyekûn kendini savunacaktır.
- Osmanlı Hükûmeti vatani koruma ve istiklali elde etme gücünü gösteremediği takdirde bu gayeyi gerçekleştirmek için geçici bir hükûmet kurulacaktır.
- Kuvâ-yı Millîye'yi tek kuvvet olarak tanımak ve millî iradeyi hâkim kılmak esastır.
- Manda ve himaye kabul edilemez.

➔ Erzurum'dan sonra Sivas'ta ulusal bir kongre toplanmıştır.

Sivas Kongresi

- Erzurum Kongresi kararları aynen kabul edildi.
- Bütün millî kuruluşlar Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti çatısı altında birleştirildi.
- Temsil Heyeti sayısı 16'ya yükseltildi.
- Manda ve himaye kesin olarak reddedildi.

➔ Millî Mücadele hareketi İstanbul Hükûmeti tarafından daha fazla görmezden gelinemedi ve Amasya'da bir görüşme ayarlandı. Görüşmelerde İstanbul Hükûmetinden kabul etmesi için bazı isteklerde bulunuldu.

➔ Millî Mücadele Dönemi'nde halka daha hızlı ulaşabilmek için basın araçları da kullanıldı.

Kazanım

Kazanım 8.2.5: Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.

Kazanımın Şifresi

- Mustafa Kemal, 9. Ordu Müfettişliği görevi ile Samsun'a atandı. Görevi; Doğu Karadeniz'deki Türkler ile Rumlar arasındaki sorunları çözmek, terhis olmamış birlikleri dağıtmak ve Türklerin kurduğu direniş örgütlerini yok etmektir.
- **Havza Genelgesi:** Mustafa Kemal, Samsun'dan sonra daha güvenli olan Havza'ya geçmiş ve orada yayınladığı bildiride işgallerin protesto edilmesi, orduların dağıtılmaması ve azınlıklara karşı olumsuz tutum ve davranışların sergilenmemesi gerektiğini vurgulamıştır.
- **Amasya Genelgesi:** Kurtuluş Savaşı'nın amacı, dayanağı, yöntemi ve gerekçesini belirten ilk belge olup bu belge ile İstanbul Hükûmeti'ne de karşı çıkmıştır. Yeni Türk Devleti'nin temelini atıldığı ilk siyasi belgedir.
- Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi öncesi askerî görevinden ve resmî görevlerinden istifa etmiştir. Bu durum vatan ve milletin çıkarını kendi çıkarını üstünde görmesinin kanıtıdır.
- **Erzurum Kongresi:** Manda ve himaye ilk kez reddedildi. İlk kez Temsil Heyeti oluşturuldu. Erzurum Kongresi, toplanış bakımından bölgesel bir kongre olmasına rağmen aldığı kararlar bakımından ulusal bir kongre niteliği taşımaktadır.
- **Sivas Kongresi:** İlk kez bütün cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirildi.
- Mustafa Kemal'in manda ve himaye sistemine karşı çıkması "ulusal bağımsızlığa" verdiği önemi göstermektedir.
- Sivas Kongresi, yapılan tek ulusal kongre olup tam bağımsızlık fikri doğrultusunda kararlar alınmıştır.
- Amasya Görüşmeleri ile ilk kez İstanbul Hükûmeti, Temsil Heyeti'ni tanımıştır.

Beşin Takımı Yayınları

ÖRNEK

Erzurum Kongresi, toplanma amacı ve temsiliyet açısından bölgesel; aldığı kararlar açısından ulusal bir niteliktedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresi'nin bölgesel olduğuna göre kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Doğu illerinden gelen delegelerin katılımıyla toplanması
- B) Kuvâ-yı Millîye'yi etkin ve ulusal iradeyi egemen kılmanın temel ilke olarak alınması
- C) Manda ve himaye kabul edilemez ilkesinin benimsenmesi
- D) Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz kararının alınması

2019 LGS

ÇÖZÜM

Erzurum Kongresi'yle ilgili verilen bilgilere bakıldığında "Doğu illerinden gelen delegelerin katılımıyla toplanması" ifadesinde yalnızca doğu illerinden bahsedildiği için Erzurum Kongresi'nin bölgesel olduğuna kanıt oluşturur. Diğer verilen ifadeler tüm ülkeyi ilgilendirdiği için ulusal özellikler göstermektedir.

Cevap A

ÖRNEK

Amasya Genelgesi'nde yer alan maddelerden bazıları şunlardır:

Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir. Milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır. Milletin haklarını savunmak için millî bir kurulun varlığı gereklidir.

Bu maddelere dayanarak ilk olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Halkın TBMM'yi desteklemesi istenmektedir.
- B) Halkın İstanbul Hükûmeti'ne isyan etmesi istenmektedir.
- C) Osmanlı Devleti'nin artık yıkıldığı vurgulanmaktadır.
- D) Halk Millî Mücadele'ye çağrılmaktadır.

ÇÖZÜM

Amasya Genelgesi'nde ülkenin ve milletin içinde bulunduğu tehlikeli durumlar ortaya konulmuş ve Türk halkı Millî Mücadele'ye çağırılmıştır.

Cevap D



Bilgi Hazinem

→ Temsil Heyeti Amasya Görüşmeleri'nden sonra Ankara'ya geldi.

→ Misakımillî Kararları

- Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandığında işgal altında olmayan Türk vatanının tümü ayrılmaz bir bütündür. (Ülke bütünlüğü vurgulandı.)
- Osmanlı Devleti'nin yalnızca çoğunluğu Arap olan ve Mondros imzalandığında İtilaf Devletleri işgalindeki Arap memleketinin durumu halkın serbestçe vereceği oya göre tespit edilmelidir. (Ulusal iradeye önem verilmiştir.)
- Batı Trakya'nın durumunun tespitinde halk oyuna başvurulmalıdır. (Türklerin çoğunlukta olmasına güvenilmiştir.)
- Kendi istekleriyle ana vatana katılmış olan Kars, Ardahan ve Batum için gerekirse halk oylaması yapılmalıdır. (Türklerin çoğunlukta olmasına güvenilmiştir.)
- İstanbul ve Marmara Denizi'nin güvenliği sağlandıktan sonra Boğazların dünya ticaretine ve ulaşımına açılması sağlanacaktır. (Tam bağımsızlık)
- Müslüman olmayan azınlıkların hakları komşu ülkelerdeki Müslüman halkın aynı haktan yararlanmaları koşuluyla kabul edilecektir. (Uluslararası eşitlik)
- Millî ve ekonomik gelişmemizi mümkün kılmak amacıyla siyasi, adli, mali gelişmemize engel olan kapitülasyonlar kaldırılmalıdır. (Ekonomik bağımsızlık)

NOT

İtilaf Devletleri ve İstanbul Hükûmeti kendisini destekleyenler kazanır düşüncesi ile Mebusan Meclisi seçimlerinin serbestçe yapılmasına izin vermiştir.

NOT

Misakımillî, İtilaf Devletleri ile yapılacak barışın esaslarını belirtmektedir.

NOT

Misakımillî ile millî sınırlarımız çizilmiş ve Millî Mücadele'mizin programı belli olmuştur. Ülke bütünlüğünün korunması, tam bağımsızlığın sağlanması ve uluslararası eşitliğin gerçekleşmesi hakkında Türk milletinin kararlılığı tüm dünyaya ilan edilmiştir.

→ Son Osmanlı Mebusan Meclisi Misakımillî Kararlarını kabul edince İtilaf Devletleri İstanbul'u resmen işgal ederek meclisi dağıtmıştır. Bunun üzerine yeniden seçim yapılarak 23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılmıştır.



→ İlk TBMM millî egemenlik esasına dayalı olarak kurulmuştur. Görevi bağımsızlığı sağlamaktır.

→ İlk TBMM'de halkın her kesiminden insanlar yer almaktaydı. Bu nedenle ulusal egemenlik tam olarak uygulanabilmiştir.

→ Misakımillî Kararları da net bir şekilde şunu göstermiştir ki ülkenin tam bağımsız olabilmesi için, düşman işgalinden kurtarılacak mücadele edilecektir.

NOT

Misakımillî'de bazı bölgeler için halk oylaması yapılacağını belirtmesi ile millî egemenlik kavramı vurgulanmıştır.

Kazanım

Kazanım 8.2.6: Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.

Kazanımın Şifresi

- Bu konuda sizlerden, Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını ulusal egemenlik, tam bağımsızlık ve vatanın bütünlüğü ile ilişkilendirmeniz istenmektedir.
- **Tam Bağımsızlık:** Atatürk'ün anlatımı ile tam bağımsızlık, "siyasi, mali, ekonomik, adli, askerî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bunların herhangi birindeki bağımsızlıktan yoksunluk, millet ve memleketin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığından yoksunluğunu ifade eder."
- **Millî Egemenlik:** Bir milletin kendi kendini idare etmesi, kendini yönetecek heyeti seçmesi anlamına gelmektedir.
- Mebusan Meclisi toplanarak Misakımillî (millî ant-yemin) kararlarını almıştır.
- Misakımillî ile Türk vatanının sınırları çizilmiş ve işgal-lere karşı çıkılmıştır. Tam bağımsızlığın sağlanması ve ülke bütünlüğünün korunması hakkında Türk mil-lethinin kararlılığı tüm dünyaya ilan edilmiştir.
- Misakımillî'de her alanda ulusal bağımsızlık amaç-lanmış ve bu doğrultuda kararlar alınmıştır.
- TBMM'nin açılışı ile birlikte millî egemenliğe dayalı yeni Türk Devleti doğmuş oluyordu. 1920'de Büyük Millet Meclisinin açılması Mustafa Kemal'in planlı, ileri görüşlü, birleştirici ve sabırlı çalışmasının en güzel örneğidir.
- İstanbul'un işgalinden sonra Mustafa Kemal tüm yurda bildiriler göndererek Ankara'da olağanüstü bir meclisin toplanacağını bildirdi. Mebusan Meclis-inin kapatılmasından sonra Anadolu'ya kaçan ve-killeri seçimlerin yenilenmesiyle birlikte yeni vekiller ile TBMM'ye katıldı. Böylece Temsil Heyeti'nin de görevi sona erdi.
- Samsun'a çıkışından itibaren milleti, birlik ve bera-berlik içerisinde kendi egemenliğine sahip olacağı bir idareye ve düşmanı yurttan çıkarabilecek bir güce ulaştırmayı hedeflemiştir.

ÖRNEK

Misakımillî'de alınan,

- İşgal altındaki Arap halkları, özgürce verecekleri oylarla kendi geleceklerine kendileri karar verme-lidir.
- Kendi istekleriyle ana vatana katılmış olan Kars, Ardahan ve Batum için gerekirse tekrar halk oy-laması yapılabilir.
- Batı Trakya'nın durumu, orada yaşayan halkın serbestçe verecekleri oylarla belirlenmelidir.

kararlarından hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kapitülasyonlara karşı çıkıldığına
- B) Halkın kararına saygı duyulduğuna
- C) Uluslararası eşitlik ilkesine vurgu yapıldığına
- D) Türk yurdunun sınırlarının çizildiğine

2018-2019 Şubat

ÇÖZÜM

Misakımillî'de alınan, " İşgal altındaki Arap halkları, özgürce verecekleri oylarla kendi geleceklerine ken-dileri karar vermelidir." "Kendi istekleriyle ana vatana katılmış olan Kars, Ardahan ve Batum için gerekirse tekrar halk oylaması yapılabilir." "Batı Trakya'nın duru-mu, orada yaşayan halkın serbestçe verecekleri oylar-la belirlenmelidir." gibi kararların alınmış olması halkın kararına saygı duyulduğunun göstergesidir.

Cevap B



Bilgi Hazinesi

➔ BMM'nin açılması ile Türk milletinin tarihinde yeni bir dönem başlamış ve millî egemenliğe dayalı yeni bir devletin temeli Ankara'da atılmış oldu. BMM egemenliğin kaynağının tek bir kişiye ait olmadığını, gücünü halktan aldığını gösterdi. Mustafa Kemal BMM'nin önemini şu sözlerle açıklamıştır:

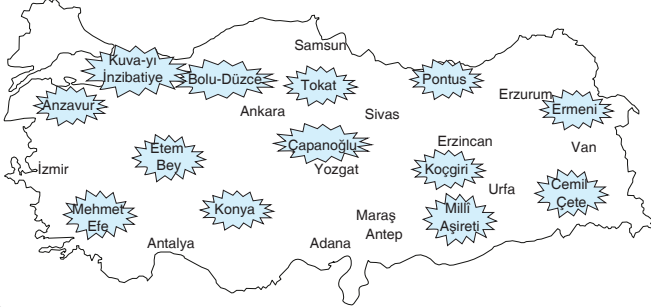
"Her şey Ankara Millî Meclisinin elindedir. Bu meclisin amacı, millî sınırlar içinde millî bağımsızlığı temindir. Türk milleti, bir bağımsız varlık hâlinde hukukunun onaylanmasından başka bir şey istememektedir."

➔ Açılan bu ilk mecliste farklı grupların da varlığı kaçınılmazdı. Mustafa Kemal kendisine yakın kişilerle Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Grubunu kurdu.

➔ Meclise karşı çıkan ayaklanmaların nedenleri şu şekildedir:

- İstanbul Hükûmetinin halkın dinî duygularını istismar etmesi
- Azınlıkların bulundukları bölgelerde bağımsız bir devlet olmak istemeleri
- Kuvâ-yı Millîye'nin bazı gruplarının düzenli orduya katılmak istememeleri

TBMM'ye Karşı Ayaklanmalar



➔ Damat Ferit Paşa, millî hareketi engellemek için BMM'ye karşı ilk olarak Şeyhülislamdan millî hareketin hatalı ve dine aykırı olduğuna dair bir fetva alarak bunu çoğaltıp İngiliz uçaklarıyla Anadolu'ya dağıttırdı.

➔ Ayaklanmaların bastırılması ve merkezi otoritenin sağlanması için Büyük Millet Meclisi şu önlemleri aldı:

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı.
- İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- Yanlış yönlendirmelere karşı halk bilgilendirildi.
- Şeyhülislam'ın fetvasına karşılık Ankara Müftüsü Rifat Börekçi başkanlığında 153 müftünün imzasıyla karşı bir fetva yayınlandı.

NOT

Meclisin ayaklanmaları bastırmak için Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkartması yasa-yetkisini kullandığını gösterir.

➔ İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ni teslim alan ve savunmasız bırakan **Sevr Antlaşması**'nı imzalattılar. Bu antlaşma Osmanlı Devleti'ni yok etmeye, ülke topraklarını işgal etmeye yönelik bir antlaşmadır.

➔ Osmanlı Anayasası'na göre uluslararası anlaşmaların Mebusan Meclisi tarafından onaylanması gerekiyordu. Mebusan Meclisi antlaşmayı onaylamadı ve antlaşma hukuken geçersiz sayıldı.

➔ Sevr Antlaşması Türk milletine yaşama hakkı tanımadığı için hem Atatürk hem de Türk milleti bu antlaşmayı reddetti ve bağımsızlık için mücadeleye devam edildi.

Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar

İstanbul Hükûmetinin Çıkardığı Ayaklanmalar

- ◆ Kuvâ-yı İnzibatiye
- ◆ Anzavur Ayaklanması

İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletlerinin Kışkırtmaları Sonucunda Çıkan Ayaklanmalar

- ◆ Bolu, Düzce, Adapazarı, Afyon, Bozkır, Millî Aşireti İsyanı, Kocgiri, Cemil Çeto, Yozgat Ayaklanması

Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar

- ◆ Pontusçu Rumlar ve Ermeni Ayaklanmaları

Kuvâ-yı Millîye Yanlısı Olup Sonradan Ayaklananlar

- ◆ Çerkez Ethem
- ◆ Demirci Mehmet Efe

Kazanım

Kazanım 8.2.7: Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.

Kazanımın Şifresi

TBMM'nin Ayaklanmalara Karşı Aldığı Önlemler:

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkartıldı. Bu kanun meclisin **yasama** yetkisini kullandığını gösterir. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu hızlı biçimde uygulamak için İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Bu mahkemelerde milletvekilleri görev yaptı. (Meclis **yargı** yetkisini kullandı.)
- Halka Millî Mücadele hakkında doğru bilgi vermek için Anadolu Ajansı kurulmuştur.
- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Gerekçesi:** TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmalar. Millî Mücadele'yi ortadan kaldırmak. Düzenli orduya karşı çıkan Kuvâ-yı Millîyecileri bastırmak.
- **Uygulama Süreci:** İstiklal Mahkemeleri kuruldu. İsyanlar bastırıldı. Millî Mücadele'nin kazanılması gecikti.
- Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Millî Mücadele sürecinde iç isyanlar başlamıştı. Öte yandan otorite boşluğundan ötürü bazı askerler ordudan firar etmiş ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde huzursuzluk yaratıp isyanlar çıkartmıştı. İsyanların ulaştığı boyut TBMM'nin varlığını tehdit eder hâle gelmiş ve işgalci güçlere kolaylıklar sağlamıştı. Bu durum Millî Mücadele'yi zora soktuğundan ötürü TBMM tarafından Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarılmıştır.

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Çıkarılmasındaki Amaçlar (29 Nisan 1920):

- Meclis iradesine karşı gelenleri ve ayaklanmaları önlemek,
- Kuvâ-yı Millîye'nin amaçları dışında iş yapmasını önlemek,
- Cezaların geciktirilmeden uygulanmasını sağlamak,
- Meclise olan güveni artırmak,
- Askere alma işini hızlandırmak ve orduyu güçlendirmek,
- Osmanlı Hükûmetiyle işbirliği yapanları cezalandırmaktır.

ÖRNEK

TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmalar Millî Mücadele için önemli bir engel teşkil etti. İşte bu ortam karşısında TBMM'nin ilk çalışmalarından biri Anadolu'daki isyanları bastırmak üzere Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkarmak oldu.

Bu bilgide Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun hangi yönü vurgulanmıştır?

- A) Gerekçesi B) Sonucu
C) Özelliği D) Uygulanışı

Aralık 2015

ÇÖZÜM

TBMM'nin ilk çalışmalarından biri Anadolu'daki isyanları bastırmak amacıyla Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkarmak olmuştur. Böylece yasama faaliyetinin gerekçesi ortaya konmuştur.

Cevap A

ÖRNEK

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Büyük Millet Meclisinde görüşüldüğü günlerde idi. İstanbul Hükûmeti'nin tayin ettiği Erzurum valisi, Erzurum'a doğru yola çıkmıştı. Bu haberi alan bazı vekiller mecliste, Reşit Paşa adındaki valinin yolda öldürülmesini önerdiler. Bu kanunsuz teklife Mustafa Kemal Paşa şöyle yanıt verdi: "Ne diyorsunuz? Eşkiya gibi dağda, komiteci gibi sokakta adam mı vuracağız? Bizim devlet anlayışımızda bu yoktur. Bundan sonra bu memlekette vatandaş ancak mahkeme kararıyla cezalandırılır."

Mustafa Kemal Paşa bu cevabıyla aşağıdaki devlet anlayışlarından hangisini vurgulamıştır?

- A) Hukuk Devleti B) Sosyal Devlet
C) Demokratik Devlet D) Laik Devlet

ÇÖZÜM

"...vatandaş ancak mahkeme kararıyla cezalandırılır." cümlesi hukuk devleti anlayışını ortaya koymaktadır.

Cevap A

 #sonvirajyayinlari

 #isleyenzekayayinlari

 #beyintakimiyayinlari

 İşleyen Zeka Yayınları

 Son Viraj Yayınları

 Beyin Takımı Yayınları

Kazanım

Kazanım 8.2.8: Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir.

Kazanımın Şifresi

- Bu konuda sizlerden, İstanbul yönetimince imzalanan Sevr Antlaşması'na karşı Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin tutumunu değerlendirmeniz istenmektedir.
- İtilaf Devletleri diğer devletlerin aksine Osmanlı Devleti ile uzun süre barış antlaşması imzalamadı. Osmanlı topraklarını paylaşmada çıkan sıkıntılar barışı geciktirmişti. San Remo'da konferans düzenleyen İtilaf Devletleri antlaşma taslağını burada belirleyip Osmanlıya ilettiler.
- Osmanlı Devleti'nin imzaladığı bu antlaşma milletimize yaşama hakkı tanımayan ve vatanımızın parçalanmasını öngören bir antlaşmadır.
- TBMM, 19 Ağustos 1920'de yaptığı toplantıda Sevr Barışını imzalayanları ve onaylayanları vatan haini ilan etmiştir. TBMM, Sevr Barışını kesinlikle tanımadığını tüm ilgili devletlere bildirmiştir.
- Halk bu antlaşmanın uygulanmaması için var gücüyle mücadele etmiştir.
- Sevr, Mebusan Meclisi tarafından onaylanmadığı için hukuken yürürlüğe girmemiştir. Osmanlı'da imzalanıp da yürürlüğe girmeyen bir antlaşmadır.
- Sevr, millî bilincin güçlenerek Türk halkının Millî Mücadele etrafında toplanmasını sağlamıştır.
- Kazanılan Kurtuluş Savaşı'yla bu antlaşma uygulanmadan yürürlükten kaldırılmıştır.

ÖRNEK

Sevr Antlaşması'nın bazı maddeleri aşağıda verilmiştir:

- Zorunlu askerlik kaldırılacak, asker sayısı sınırlandırılacak ve ordunun ağır silahı olmayacak.
- Boğazlar; içinde Türklerin bulunmadığı uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek, savaş zamanı dahi bütün gemilere açık olacak.
- Kapitülasyonlardan bütün devletler faydalana-cak.
- Azınlıkların hakları genişletilecek.

Bu maddelerden hareketle Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Azınlıklar müslüman halk ile eşit hâle getirilmiştir.
 B) Ekonomik bağımsızlığı yok sayılmıştır.
 C) Askerî gücü yok edilmek istenmiştir.
 D) Egemenlik hakları zedelenmiştir.

2018-2019 Nisan

ÇÖZÜM

Sevr Antlaşması'nın "Kapitülasyonlardan bütün devletler faydalana-cak" maddesiyle ekonomik bağımsızlığımızın yok sayıldığı, "Zorunlu askerlik kaldırılacak, asker sayısı sınırlandırılacak ve ordunun ağır silahı olmayacak" maddesiyle askeri gücün yok edilmek istendiği, "Boğazlar; içinde Türklerin bulunmadığı uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek, savaş zamanı dahi bütün gemilere açık olacak" maddesiyle egemenlik haklarımızın zedelendiği söylenebilir. Sevr Antlaşması'nın verilen maddelerine bakılarak azınlıkların Müslüman halk ile eşit hâle getirildiğine ulaşılamaz.

Cevap A

 #sonvirajyayinlari
 #isleyenzekayayinlari
 #beyintakimiyayinlari

 İşleyen Zeka Yayınları
 Son Viraj Yayınları
 Beyin Takımı Yayınları

 İşleyen Zeka / Son Viraj / Beyin Takımı Yayınları

Öğretmenlerimizin ve
Öğrencilerimizin
Yanındayız

LGS

MİLLİ BİR DESTAN:
YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

#Evde Kal
Türkiye

KONU
ANLATIMI

8. sınıf





Bilgi Hazinesi

- ➔ Türk ordusu, Doğu Cephesi'nde Ermenilerle Güney Cephesi'nde Fransızlar ve yine onların destekledikleri Ermenilerle mücadele etmiştir.
- ➔ Ermenistan'ın amacı Doğu Anadolu topraklarını içine alacak şekilde Büyük Ermenistan'ı kurmaktır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ermenileri bu hayallerini gerçekleştirmek için harekete geçiren devlet İngiltere olmuştur.
- ➔ Ermeniler başta İngiltere olmak üzere Batılı devletlerden aldıkları desteğe güvenerek Kars ve çevresinde yaşayan Türkleri göç etmeye zorladılar. Sevr Antlaşması'nın imzalanmasından sonra da Türk topraklarına doğru saldırıya geçtiler.
- ➔ Doğudaki tek düzenli birliğimiz Erzurum'daki 15. Kolordu idi. Bu orduyu Kazım Karabekir komuta ediyordu. Kazım Karabekir, 28 Eylül 1920'de karşı taarruza geçerek Ermenilerin işgali altındaki Sarıkamış, Kars ve Gümrü'yü geri aldı. Böylece onları barış istemek zorunda bıraktı.
- ➔ Ermenistan ile Büyük Millet Meclisi Hükûmeti arasında 2- 3 Aralık 1920'de **Gümrü Barış Antlaşması** imzalandı.

Gümrü Barış Antlaşması'nın Önemi

TBMM'nin saygınlığı arttı.

Ermeniler Türkiye'ye karşı diğer devletlerle yaptığı tüm antlaşmaları kaldırdı.

Böylece Anadolu toprakları üzerindeki haklarından vazgeçti.

Ermeniler Yeni Türk Devleti'ni ve Misakımillî'yi tanımış oldu.

Bu antlaşma ile Doğu Cephesi'nde savaş durumu sona erdi.

not TBMM'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan oldu.

not Doğu Cephesi'ndeki askerlerin bir kısmı Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

- ➔ Fransızlar, Ermeni çetelerinin yardımıyla Güney bölgelerimizi işgale başladılar.
- ➔ Millî Mücadele'nin ilk kurşunu Hatay- Dört Yol'da Fransızlara karşı atıldı.
- ➔ Fransızlar 30 Ekim 1919'da Maraş'ı işgal ettiler. Sütçü İmam'ın attığı ilk kurşunla başlayan direniş kaleden Türk bayrağının indirilmesi ile iyice büyüdü. Türk halkı şehirde büyük bir direniş gösterdi ve 12 Şubat 1920'de Fransızlar bölgeden çekilmek zorunda kaldı. TBMM tarafından Maraş'a 1973'te "Kahraman" unvanı ve "İstiklal Madalyası" verildi.
- ➔ Fransızlar, 30 Ekim 1919'da İngilizlerin çekilmesinden sonra Urfa'yı işgal ettiler. Urfalılar tarafından Ali Saip Bey öncülüğünde 3000 kişilik Kuvâ-yı Milliye birliği ile başlatılan direniş 11 Nisan 1920'de Fransızlar şehri terk edene kadar sürdü. TBMM Urfa'ya 1984 yılında "Şanlı" unvanı verdi.
- ➔ Fransızlar, İngilizlerin çekilmesinden sonra Antep'i işgal ettiler. Antep'li bir yandan mitingler düzenleyip işgali protesto ederken bir yandan da direniş için cephaneye ve silah topladılar. Şahin Bey, kurduğu birliklerle Antep- Kilis yolunu kesti, 1 Nisan 1920'de Antep'i kuşatan Fransızlar şehre ancak 1 yıl sonra girebildiler. TBMM başarıyla mücadele eden Antep'e 1921 yılında "Gazi" unvanını verdi.

not

Güney Cephesi, Sakarya Savaşı'ndan sonra Fransızlarla imzalanan Ankara Antlaşması ile kapanmıştır. Ankara Antlaşması'nı imzalayan Fransa, TBMM'yi resmen tanıyan ilk İtilaf Devleti olmuştur.

not

Temsil Heyeti'nin ilk siyasi başarısı Damat Ferit'in Hükûmetten istifa etmesidir. TBMM'nin ilk siyasi başarısı ise Gümrü Antlaşması'nın imzalanmasıdır

Kazanım

Kazanım 8.3.1: Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.

Kazanımın Şifresi

- Bu kazanımla ilgili sorularda şunlara dikkat etmek gerekir:
- Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde Ermenilerle, Güney Cephesi'nde ise Fransızlar ve Ermenilerle mücadele edilmiştir.
- İngilizler Doğu Cephesi'nde Ermenileri kendi nüfuz alanını genişletmek için desteklemişlerdir.
- Ermenilerin Doğu Anadolu topraklarına saldırmasının dayanağının Mondros Ateşkes Anlaşması olduğu unutulmamalıdır.
- Ermenilere karşı Osmanlıdan kalan ve dağıtılmayan 15. Kolordu savaşmıştır.
- Ermenilere karşı üstünlük sağlanmış ve savaş sonunda Gümrü Antlaşması imzalanmıştır.
- Gümrü Antlaşması ile halkın TBMM'ye olan güveni artmış ve TBMM'nin siyasi alandaki ilk başarısını oluşturmuştur.
- Gümrü Antlaşması ile Ermeniler TBMM'yi resmen tanımış ve Doğu Anadolu'daki toprak isteklerinden vazgeçmişlerdir.
- Ermeniler barış antlaşması imzalayarak ilk kez Sevr Antlaşması'nın geçersizliğini onaylamış oldular.
- Doğu Cephesi kapanınca buradaki birliklerin bir kısmı Batı Cephesi'ne aktarılmıştır.
- Güney Cephesi'nde Fransızlarla halkın oluşturduğu Kuvâ-yı Millîye birlikleri savaşmıştır. Halkın gösterdiği direniş azminden dolayı daha sonra Antep, Maraş ve Urfa'ya unvanlar verilmiştir.
- Maraş'ta Sütçü İmam, Antep'te Şahin Bey, Urfa'da Ali Saip Bey ön plana çıkan halk kahramanlarıdır.
- Halkın düşman ile çarpışması bağımsızlıklarına ne kadar düşkün olduklarının bir göstergesidir.
- Sakarya Savaşı'ndan sonra Fransızlar Ankara Antlaşması'nı imzalayarak bölgeyi terk etmiştir.

Beyin Takımı Yayınları

ÖRNEK

Kâzım Karabekir Paşa, Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi Komutanı olarak görev yaptı. Ermenileri yenilgiye uğratarak doğu illerini işgalden kurtardı. Doğu Anadolu'da ailesini kaybeden binlerce çocuğa babalık yaptı. Onlar için yurtlar ve okullar açtı, onların her birini meslek sahibi yaparak sefaletten kurtardı. Bundan dolayı kendisine "Yetimlerin Babası" unvanı verildi.

Buna göre Kâzım Karabekir Paşa'nın aşağıdaki alanlardan hangileriyle ilgili çalışmalar yaptığı söylenebilir?

- | | |
|--------------------|--------------------|
| A) Siyasi - Askerî | B) Hukuki - Siyasi |
| C) Sosyal - Hukuki | D) Askerî - Sosyal |

2019 LGS

ÇÖZÜM

Kazım Karabekir ile ilgili verilen bilgilere bakıldığında Doğu Cephesi Komutanlığı görevini üstlenmesi askeri alanda bir görev üstlendiğini göstermektedir. Doğu Anadolu'da ailesini kaybeden çocuklar için yurtlar ve okullar açtırması, meslek sahibi yapabilmek için girişimlerde bulunması sosyal alanda gerçekleştirdiği bir girişimdir.

Cevap D

ÖRNEK

Kazım Karabekir Paşa Doğu Cephesi'nde Ermenileri bozguna uğratmış ve Ermenileri antlaşma imzalamaya mecbur bırakmıştır. Sonuç olarak da Gümrü Antlaşması imzalanmış ve imzalanan antlaşmaya göre Ermeniler Sevr Antlaşması'nı yok saymışlardır.

Bu bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Kazım Karabekir, Ermenilere karşı başarı kazanmıştır.
- B) Ermeniler TBMM'yi resmen tanımışlardır.
- C) Ermeniler Doğu Anadolu'daki toprak isteklerinden vazgeçmişlerdir.
- D) TBMM dış politikada Ermenilerle ortak hareket edecektir.

ÇÖZÜM

Verilen bilgilerden TBMM'nin dış politikada Ermenilerle ortak hareket edeceğine ulaşılamaz.

Cevap D

 #sonvirajyayinlari

 #isleyenzekayayinlari

 #beyintakimiyayinlari

 İşleyen Zeka Yayınları

 Son Viraj Yayınları

 Beyin Takımı Yayınları



Bilgi Hazinesi

- ➔ Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra İtilaf Devletlerince düzenlenen Paris Barış Konferansı'nda alınan karar doğrultusunda Yunanlar İzmir'i işgal ettiler. İşgale karşı halk, bir yandan Müdafai Hukuk Cemiyetlerini kurmuş bir yandan da Kuvâ-yı Millîye etrafında toplanarak direnişe başlamıştır.

Kuvâ-yı Millîye'nin Kaldırılma Nedenleri



- ➔ Kuvâ-yı Millîye birlikleri düşmanın ilerleyişi karşısında cecurca mücadele etmekteydi. Düşman kuvvetlerini yıpratarak ilerleyişlerini yavaşlatmaktaydı. Ancak yeni işgallere engel olamıyordu. Özellikle askerî disiplinden uzak olmaları nedeniyle Kuvâ-yı Millîye birliklerinin hemen tasfiye edilerek düzenli orduya katılmaları istendi.
- ➔ Birinci İnönü Savaşı, düzenli ordunun yaptığı ilk savaşı. Yunan ordusu sayı ve malzeme olarak Türk ordusundan üstün olmasına rağmen savaşı düzenli ordu kazandı.

I. İnönü Savaşı'nın Sonuçları

Düzenli ordunun kazandığı ilk zaferdir.

Türk ordusuna duyulan güven ve katılım arttı.

Moskova Antlaşması imzalandı.

İstiklal Marşı kabul edildi.

Londra Konferansı düzenlendi.

Afganistan ile Dostluk Anlaşması imzalandı.

Teşkilat-ı Esasiye kabul edildi.

Çerkez Ethem İsyanı bastırıldı.

- ➔ Londra Konferansı'na İtilaf Devletleri, İstanbul Hükûmeti ve TBMM'yi birlikte çağırarak ikilik çıkartıp Sevr'i kabul ettirmek istedi fakat başarılı olamadı.

- ➔ TBMM'nin Londra Konferansı'ndan bir sonuç çıkmayacağını bilmesine rağmen temsilci göndermesinin nedeni Türk ulusunun haklı davasını ve Misakımillî'yi tüm dünyaya duyurmaktır.
- ➔ Türk milletinin bağımsızlığa olan inancını arttırmak ve milletin moralini yüksek tutmak için İstiklal Marşı kabul edildi.
- ➔ Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği gibi güçlü bir ülke TBMM'yi tanıdı. (TBMM'yi tanıyan ilk Avrupa ülkesidir.)
- ➔ Moskova Antlaşması'nda "Bir tarafın tanımadığı antlaşmayı diğer taraf da tanımayacaktır." maddesi dış politikada ortak hareket edileceğini göstermektedir.
- ➔ Yunanlar oldukça kalabalık bir orduyla ikinci kez saldırdı ve savaşı Türk ordusu kazanarak başarının tesadüf olmadığını gösterdi. İkinci İnönü Savaşı sonrasında İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başladı.
- ➔ Yunanlar üst üste aldıkları iki yenilgiden sonra silah, cep hane, asker ve teknik açıdan güçlendirilmiş şekilde Türk ordusuna tekrar saldırdı. Türk ordusu siperlerde zorlanmaya başlayınca orduya Sakarya'nın doğusuna çekilme emri verildi. Türk ordusunun taarruz gücü olmadığı için geri çekildi. Kütahya, Eskişehir ve Afyon Yunanların eline geçti.

Batı Cephesi'nde yaşanan gelişmeler

Ulusal Alandaki Gelişmeler	Uluslararası Alandaki Gelişmeler
Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edildi.	Londra Konferansı'na davet edildi.
İstiklal Marşı kabul edildi.	Rusya ile Moskova Antlaşması imzalandı.
Türk halkının TBMM'ye ve düzenli orduya duyduğu güven artmıştır.	Afganistan ile Dostluk Antlaşması imzalandı.
Düzenli orduya katılım artmıştır.	TBMM ile Fransa arasında Ankara Antlaşması imzalanmıştır.
Maarif Kongresi toplandı.	Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile Kars Antlaşması imzalanmıştır.
Tekalif-i Milliye Emirleri yayımlandı.	
Mustafa Kemal'e "Mareşallik" rütbesi ve "Gazilik" Unvanı verilmiştir.	
Mustafa Kemal'e Başkomutanlık yetkisinin verilmesi	

Kazanım

Kazanım 8.3.2: Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.

Kazanımın Şifresi

- ▶ Batı Cephesi'nde Yunanlara karşı mücadele edilmiştir.
- ▶ Batı Cephesi'nde düzenli ordu kuruluncaya kadar Kuvâ-yı Millîye Yunanlarla mücadele etmiştir.
- ▶ Kuvâ-yı Millîye'den düzenli orduya geçilmesinde;
 - birliklerin düzensiz ve dağınık olması,
 - ihtiyaçlarını halktan karşılamaları,
 - düşmanı yavaşlatsa da durdurmaya güçlerinin yetmemesi etkili olmuştur.
- ▶ Düzenli ordunun ilk savaşı I. İnönü Savaşı olmuş ve savaşı kazanmıştır.
- ▶ Batı Cephesi'nde düzenli ordunun kaybettiği tek savaş Kütahya-Eskişehir Savaşları olmuştur.
- ▶ I. İnönü Savaşı sonrasında İtilaf Devletleri Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmek amacıyla Londra Konferansı'nı toplamışlardır.
- ▶ Londra Konferansı TBMM açısından çok önemlidir. Çünkü İtilaf Devletleri TBMM'yi resmen tanımışlardır.
- ▶ Londra Konferansı'nda İtilaf Devletleri İstanbul Hükûmeti ile TBMM'yi birbirine düşürerek Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmeyi planlamıştır.
- ▶ TBMM Londra Konferansı'ndan bir sonuç alamayacağını biliyordu. Fakat Misakımillî'yi tüm dünyaya duyurmak, savaş yanlısı değil barış yanlısı olduğunu göstermek ve Türk milletinin yasal temsilcisinin TBMM olduğunu göstermek amacıyla konferansa katılmıştır.
- ▶ Londra Konferansı maddeleri bağımsızlığımıza aykırı olduğu için kabul edilmemiştir. Rusya'yla Moskova Antlaşması'nın imzalanmasıyla ilk kez bir Avrupa ülkesi TBMM'yi tanımıştır. Fakat imzalanan antlaşmada Batum'un Gürcistan'a bırakılması Misakımillî'den verdiğimiz ilk taviz olmuştur.
- ▶ Moskova Antlaşması'nda yer alan iki taraftan birinin tanımadığı uluslararası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacak maddesi dış politikada ortak hareket edileceğini gösterir. Böylece Rusya, Sevr Antlaşması'nı yok saymıştır.

ÖRNEK

Kuvâ-yı Millîye güçleri, Yunanlarla yaptığı Gediz Muharebesi'ni kaybetmiştir. Bu yenilgi üzerine Mustafa Kemal Paşa "Dalgalı ve düzensiz ve komutasız bazı savaşlardan sonra bildiğiniz üzere Gediz'de yenildik." demiştir.

Bu sözle Mustafa Kemal Paşa aşağıdakilerden hangisinin gerekliliğine işaret etmiştir?

- A) İstanbul Hükûmeti ile ortak hareket edilmesinin
- B) Tekâlif-i Millîye Emirlerinin yayımlanmasının
- C) Kuvâ-yı Millîye birliklerinin güçlendirilmesinin
- D) Düzenli ordunun kurulmasının

Mayıs 2016

ÇÖZÜM

Verilen parçada Mustafa Kemal yenilginin sebebini Kuvâ-yı Millîye'nin düzensiz ve komutasız olmasına bağlamıştır. Dolayısıyla sözlerinde düzenli ordunun kurulmasına işaret ettiği söylenebilir.

Cevap D

ÖRNEK

Mustafa Kemal Batı Cephesi'nde Yunanların düzenli birlikleri karşısında bizim dağınık ve düzensiz olan Kuvâ-yı Millîye'nin başarılı olamayacağını düşünmekteydi.

Aşağıda verilenlerden hangisi Mustafa Kemal'in düşüncesini destekler niteliktedir?

- A) Kuvâ-yı Millîye birliklerinin Yunan ilerleyişini yavaşlatması fakat durduramaması
- B) Kuvâ-yı Millîye'nin Yunan cephaneliklerine saldırması
- C) Kuvâ-yı Millîye'nin ihtiyaçlarını halktan karşılaması
- D) Kuvâ-yı Millîye'nin düşman işgaline karşı kurulmuş olması

ÇÖZÜM

Kuvâ-yı Millîye'nin Yunan ilerleyişini durduramayıp sadece yavaşlatması Mustafa Kemal'in Kuvâ-yı Millîye'nin başarılı olamayacağı düşüncesini desteklemektedir.

Cevap A



#sonvirajyayinlari



#isleyenzekayayinlari



#beyintakimiyayinlari



İşleyen Zeka Yayınları



Son Viraj Yayınları



Beyin Takımı Yayınları





Bilgi Hazinesi

➔ Türk milletinin tarih sahnesinden silinmeye çalışıldığı bir dönemde, belki pek çok devlet adamının aklına dahi getiremeyeceği, gündeme almayacağı eğitim konusunu Mustafa Kemal memleket için önemli bir konu olarak görmekteydi. Bu nedenle Eskişehir- Kütahya Savaşları devam ederken 16-21 Temmuz tarihleri arasında Ankara'da Maarif Kongresi'nin toplanmasını sağladı.

Atatürk'ün eğitimle ilgili sözleri

-“En önemli ve verimli görevlerimiz millî eğitim işleridir. Millî eğitim işlerinde mutlaka üstün olmak lazımdır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu şekilde olur.”

-“Okul genç beyinlere; insanlığa hürmeti, millet ve memleket sevgisini, şerefi, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takip edilecek en uygun, en güzel yolu öğretir.”

NOT

Mustafa Kemal'in savaşın en hararetli olduğu bir zamanda bile eğitim kongresinin toplanmasını sağlaması eğitime verdiği önemi göstermektedir.

Maarif Kongresi ile;

- Yeni Türk Devleti'nin eğitim politikaları belirlenmiştir.
 - Millî ve çağdaş eğitimin temelleri atılmıştır.
- ➔ Kütahya-Eskişehir Savaşı'nda Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi TBMM'de tartışmalara neden oldu. Bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal, 5 Ağustos 1921'de TBMM'nin tüm yetkilerini (yasama, yürütme, yargı) alarak 3 ay süreyle Başkomutanlığı getirildi.
- ➔ TBMM Hükûmetinin Yunanlara karşı yeniden büyük bir savaşa hazırlandığı dönemde ekonomik sıkıntıları giderebilecek kaynaklara ihtiyaç duyuldu. Bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla 7-8 Ağustos 1921'de Tekalif-i Millîye Emirleri yayınlandı.
- ➔ Tekalif-i Millîye Emirlerinin bazıları şunlardır:
- Her ilçede bir Tekalif-i Millîye Komisyonu kurulacak.
 - Her aile birer kat çamaşır, birer çift çorap ve çarık verecek.

- Bu komisyonlar başkomutanın emriyle halkın ve tüccarın elinde bulunan, askerin ihtiyaçlarına yarayacak malların yüzde kırkına, bedeli sonradan ödenmek üzere el koyacak.
- Taşıt sahipleri ayda bir defa olmak üzere yüz kilometrelik mesafeye ücretsiz askerî nakliyat yapacak.
- Ülkenin sahipsiz bütün mallarına el konulacak.
- Halk elindeki silah ve cephaneyi üç gün içinde bu komisyonlara teslim edecek.
- Ülke genelinde mevcut bütün araç ve gereçler ordunun hizmetine verilecek.



NOT

Yapılan tüm bu hazırlıklar ve çalışmalar, bir milletin bütün varlığı ile ölüm kalım savaşına girdiğinin açık bir göstergesidir.

NOT

Türk milleti her türlü olumsuz şartlara rağmen elinde bulunan her şeyi çok güvendiği Türk ordusu ile paylaşmış, birlik ve beraberliğe ne kadar önem verdiklerini göstermişlerdir.

NOT

Halkımız tüm yoksulluğuna rağmen Tekalif-i Millîye Emirlerine gönülden uyarak orduyu desteklemiştir. Bu durum Türk milletinin millî birlik ve beraberlik yardımlaşma, dayanışma, özveri fedakarlık anlayışlarına sahip olduğunu kanıtlar.

Kazanım

Bevin Takımı Yavınları

Kazanımın Şifresi

Bevin Takımı Yavınları

ÖRNEK

ÇÖZÜM

73



Bilgi Hazinesi

- ➔ Kütahya-Eskişehir Savaşlarının ardından Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmiş ve Mustafa Kemal 3 ay süreyle Başkomutan olarak ordunun ihtiyaçlarını gidererek savaşa hazır hâle getirmiştir.
- ➔ Yunanlar, Türk ordusunun ihtiyaçlarını tam karşılamadan kesin sonuç almak için 23 Nisan 1921 tarihinden itibaren Türk ordusuna saldırmaya başladı. Yunan ordusu her bakımdan daha üstündü. Böyle bir ortamda Başkomutan Mustafa Kemal yeni bir taktik uyguladı. Tüm ordulara şu emri verdi. "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanı ile sulanmadıkça terk olunamaz." Bu emri alan her birlik, her asker vatan topraklarını sonuna kadar savunmaya başladı. 22 gün 22 gece süren savaştan sonra Türk ordusu 13 Eylül'de Yunan ordusunu Sakarya'nın batısına attı.

NOT

Mustafa Kemal'in savaşta uyguladığı taktiğin olumlu dönüşü savaşta teçhizattan çok komutan yönlendirmelerinin ne kadar önemli olduğunu gösterdi.

NOT

Mustafa Kemal Paşa'nın savaşın kazanılmasında etkili olan bu emri onun askerî dehasını, liderliğini ve kararlılığını birkez daha ortaya koymuştur.

- ➔ Sakarya Savaşı'ndan sonra,
 - Mustafa Kemal'e Gazi unvanı ve Mareşallık rütbesi verildi.
 - Kars Antlaşması imzalandı (13 Ekim 1921). Bu antlaşma ile doğu sınırımız kesin olarak çizildi.
 - Ankara Antlaşması imzalandı (20 Ekim 1921). Fransa TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti oldu. Böylece Fransızlar Güney Cephesi'ni boşalttı.

- Türk ordusu Sakarya zaferinden hemen sonra saldırıya geçememiştir. Çünkü ordunun ihtiyaçlarının karşılanması gerekiyordu. Bu nedenle 1 yıl beklendi. 26 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz başladı. Amacı düşmanı yurttan tamamen atmak. "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!" emrini alan ordumuz Yunanlıları, hızlı bir şekilde geri çekilmeye zorladı. 18 Eylül itibarıyla Batı Anadolu'da tek bir düşman askeri bile kalmadı.
- Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı'nın askerî safhası sona erdi. Mudanya Ateşkes Anlaşması ile siyasi safha başladı.
- Türkiye, İngiltere, Fransa ve İtalya Mudanya'da bir araya gelerek ateşkes görüşmelerine başladılar. Türk tarafını İsmet Paşa temsil etti.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Bazı Maddeleri

Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çatışma sona erecektir.

15 gün içerisinde Yunan birlikleri, Doğu Trakya'dan çekilecek; çekilmenin tamamlanmasından sonra otuz gün içinde, Trakya Türk memurlarına teslim edilecektir.

Ateşkesin imzalanmasından sonra İstanbul ve Boğazlar TBMM Hükûmeti idaresine bırakılacak ancak İstanbul ve Boğazlarda bulunan İtilaf Kuvvetleri kalıcı bir barış antlaşmasının imzalanmasına kadar İstanbul'da kalabileceklerdir.

NOT

Mudanya ile İstanbul ve Doğu Trakya savaş yapılmadan kurtarılmıştır.

NOT

Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı'nın askerî safhası başarıyla sonuçlanmış, diploması dönemi başlamıştır.

Kazanım

Kazanım 8.3.5: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Kazanımın Şifresi

- ▶ Sakarya Savaşı'nın kazanılmasında Mustafa Kemal'in başkomutanlık yetkisini kullanarak yayımladığı Tekalif-i Millîye Emirlerinin büyük katkısı olmuştur. Çünkü ordunun ihtiyaçları bu şekilde karşılanmıştır.
- ▶ Mustafa Kemal'in savaş sırasında farklı bir strateji uygulayarak askerlerine, "Hattı müdafa yoktur satıh müdafa vardır. O satıh bütün vatandır." sözlerini kullanması ve topyekûn savaş taktiğini uygulaması savaşın kazanılmasında çok etkili olmuştur.
- ▶ Sakarya Zaferi ile 1683 II. Viyana Kuşatması'ndan beri devam eden Türk geri çekilişi sonlanmıştır.
- ▶ Sakarya Savaşı sonrasında imzalanan Kars Antlaşması'yla doğu sınırimız kesin olarak çizilmiştir.
- ▶ Sakarya Savaşı sonrasında imzalanan Ankara Antlaşması'yla Fransızlar Güney Cephesi'ni boşaltmışlardır. Bu madde şu şekilde de yorumlanabilir: Batı Cephesi'nde gerçekleşen savaşlar başka bir cepheyi etkilemiştir.
- ▶ Şu özellik unutulmamalıdır: Başarılı bir savaşın ardından imzalanan antlaşmalar siyasi başarıları da beraberinde getirmektedir.
- ▶ Sakarya Savaşı'nın ardından ordumuz hemen taarruz etmemiştir. Bu bilgi doğrultusunda sorular sorulduğunda cevabımız genellikle ordunun taarruz gücüne ulaşması ve hazırlıkların yapılması için yaklaşık bir yıl beklenmesidir.
- ▶ Büyük Taarruz'un amacı Batı Anadolu'dan Yunanları tamamen temizlemektir.
- ▶ Büyük Taarruz'un kazanılmasıyla Kurtuluş Savaşı'nın askerî safhası sona ermiştir. İtilaf Devletlerinin ateşkes teklifleriyle siyasi safha başlamıştır.
- ▶ Başkomutanlık Meydan Savaşı ve Sakarya Savaşı'nın kazanılmasında Mustafa Kemal'in ve diğer ordu komutanlarının uyguladıkları savaş taktiklerinin büyük katkısı olmuştur.

ÖRNEK

Mustafa Kemal Paşa, Sakarya Meydan Savaşı'nı şu sözlerle özetlemiştir:

"Düşman, ordumuzu sol kanattan çevirerek çabuk ve yok edici bir sonuç almak istiyordu. Düşmanı savaşmaya zorlayarak savaşı cephe savaşı şekline soktuk. Ondan sonra Yunanlar merkezimizi yarmak istedi ancak başarılı olamayıp savunma yapmak zorunda kaldı. Taarruzlarımızla buna da engel olduk ve böylece Sakarya Meydan Savaşı ordumuz tarafından kazanıldı."

Mustafa Kemal'in bu sözlerine göre Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Türk ordusunun silah bakımından ve sayıca üstün olması
- B) Savaş meydanında askerî harekât ve stratejilerin başarıyla uygulanması
- C) Yunan ordusunun sürekli savunma savaşını tercih etmesi
- D) Savaşın çok geniş ve engebeli bir alanda yapılması

2019 LGS

ÇÖZÜM

Mustafa Kemal'in Sakarya Savaşı'nın kazanılmasıyla ilgili verilen sözün incelendiğinde savaş sırasında uyguladıkları askerî hareket ve stratejilerinin savaşın kazanılmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Cevap B

ÖRNEK

Yunanlara karşı sekiz ayda dört savunma savaşı yapılmıştır. Ancak TBMM Hükûmeti Sakarya Zaferi'nden sonra Büyük Taarruz için yaklaşık bir yıl beklemiştir.

Büyük Taarruz için bir yıl beklenmesinde;

- I. Ordunun eksiklerinin giderilmek istenmesi
- II. Saltanatın kaldırılmak istenmesi
- III. Orduya taarruz için eğitim verilmek istenmesi
- IV. Kuvâ-yı Millîye'den düzenli orduya geçilmek istenmesi

nedenlerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

Nisan 2017